

EESC info

European Economic and Social Committee

A bridge between Europe and organised civil society

April 2025 | PL

This page is also available in:

- [ES](#)
- [BG](#)
- [CS](#)
- [DA](#)
- [EN](#)
- [DE](#)
- [ET](#)
- [FR](#)
- [EL](#)
- [GA](#)
- [HR](#)
- [IT](#)
- [LV](#)
- [LT](#)
- [HU](#)
- [MT](#)
- [NL](#)
- [PT](#)
- [FI](#)
- [RO](#)
- [SK](#)
- [SL](#)
- [SV](#)

Available Languages:

ARTYKU? WST?PNY

Edytorial

Społeczeństwo obywatelskie przeciwdziała polaryzacji społeczeństw

Jest kwiecień, a my wciąż wspominamy, jaką dynamikę i bogactwo pomysłów wyzwoliły nasze sztandarowe wydarzenia z marca – wydarzenia, które po raz kolejny pokazały moc i determinację społeczeństwa obywatelskiego.

Marzec był rzeczywiście bardzo intensywnym i inspirującym miesiącem w Europejskim Komitecie Ekonomiczno-Społecznym. Zorganizowaliśmy nasze doroczne wydarzenie dla młodzieży „*Tvoja Europa – tvoje zdanie!*”, gdzie oddaliśmy mikrofon młodym ludziom, którzy są przyszłością Europy. Uczestnicy, z których wielu chodzi jeszcze do szkoły średniej, przybyli z całego kontynentu, także ze Zjednoczonego Królestwa i krajów kandydujących do UE.

Przeprowadziliśmy także drugi *Tydzień Społeczeństwa Obywatelskiego*, w którym wzięło udział ponad 800 przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego z całej Europy. Wiedli oni ożywione dyskusje, wymieniali się najlepszymi praktykami i wspólnie tworzyli rozwiązania służące wzmocnieniu demokratycznego uczestnictwa. W tym roku impreza odbyła się pod hasłem: „Wzmocnienie spójności i uczestnictwa w spolaryzowanych społeczeństwach”.

W dzisiejszych niespokojnych czasach nie brakuje palących tematów. Dlaczego więc skupiać się na polaryzacji?

Polaryzacja – zaostrowanie się przeciwstawnych poglądów – może być zwykłym elementem demokratycznego dyskursu, często zakorzenionym w ideologii. W istocie żywiołowa debata i wyrażanie różnorodnych, nawet wzajemnie sprzecznych opinii są nieodzowne w każdym otwartym i pluralistycznym społeczeństwie, takim jak nasze. Jak EKES często podkreśla, otwarta i nieograniczona w żaden sposób debata jest „podstawą społeczeństwa uczestniczącego, bez którego demokracja nie może prawidłowo funkcjonować”.

Jednak polaryzacja, którą obserwujemy dziś, jest innego rodzaju. Jesteśmy świadkami nasilenia negatywnej polaryzacji i populizmu, które odrzucają dialog, osłabiają zaufanie i podważają wartości demokratyczne. W polityce i życiu publicznym przestrzeń dla kompromisu się kurczy. Gdy polaryzacja przybiera odcień wrogości – gdy podsycia nienawiść lub resentyment – wtedy rozbija spójność społeczną, pogłębia podziały, a w najgorszych przypadkach prowadzi do przemocy.

Poświęcając nasze wydarzenie tematowi polaryzacji, chcieliśmy zwrócić uwagę na niepokojący wzrost jej toksycznych cech, którymi powoli przesiąkają europejskie społeczeństwa.

Tę tendencję potęgują liczne zagrożenia: zagraniczne ingerencje w procesy demokratyczne, rozpowszechnianie dezinformacji oraz manipulowanie mediami społecznościowymi w celu uciszenia głosów ludzi inaczej myślących i szerzenia skrajnych poglądów. Widzimy też rosnącą presję na wolność mediów – bądź to przez monopolizację, bądź to przez ingerencję rządów lub ataki na dziennikarzy – w czasach, gdy wolne i pluralistyczne media są bardziej potrzebne niż kiedykolwiek wcześniej.

W Komitecie jesteśmy głęboko zaniepokojeni wzrostem liczby przestępstw na tle nienawiści w całej Europie, w tym przestępstw wymierzonych w religię oraz płeć biologiczną i społeczno-kulturową. Nienawiść podważa demokrację, osłabia nasze instytucje i wzbudza nieufność wśród obywateli.

Tu właśnie otwiera się ważne pole dla społeczeństwa obywatelskiego. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego mają impet i odwagę, by bronić przestrzeni demokratycznej, stać na straży praw podstawowych i wzmacniać tkankę naszych społeczności. Są też w stanie przeciwstawiać się toksycznym skutkom negatywnej polaryzacji.

Tydzień Społeczeństwa Obywatelskiego był naszym sposobem wspierania tych wysiłków. Stworzył przestrzeń do konstruktywnego dialogu, prezentacji nowych pomysłów i wspólnego rozwiązywania problemów w celu wspierania uczestnictwa i spójności społecznej. Odbyły się panele Grupy Łącznikowej na różne tematy. Jeden dzień był poświęcony europejskiej inicjatywie obywatelskiej – jedynemu w swoim rodzaju narzędziu UE na rzecz demokracji bezpośredniej.

Podczas tego tygodnia EKES przyznał również 15. Nagrodę dla Społeczeństwa Obywatelskiego trzem wyróżniającym się inicjatywom służącym zwalczaniu polaryzacji w całej Europie. Projekty te, wybrane spośród ponad 50 zgłoszeń z 15 państw członkowskich, pokazują zarówno skalę wyzwania, jak i głębokie, pełne determinacji zaangażowanie podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w jego podjęcie.

Mam nadzieję, że tegoroczny Tydzień Społeczeństwa Obywatelskiego i nasi laureaci tchną w nas wszystkich nowy optymizm i wiarę w rolę, jaką społeczeństwo obywatelskie może odgrywać w obronie i promowaniu europejskich wartości demokratycznych.

Podczas gdy analizujemy jeszcze pomysły, propozycje i wnioski z marcowych wydarzeń, w tym kwietniowym numerze postanowiliśmy oddać głos niektórym uczestnikom Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego i inicjatywy „Twoja Europa – twoje zdanie!”. Życzę przyjemnej lektury.

Laurențiu Plosceanu

Wiceprzewodniczący ds. komunikacji

DO ODNOTOWANIA

8 maja 2025 r.

[Wydarzenie na temat wzmocnienia pozycji migrantów podatnych na zagrożenia](#)

10 maja 2025 r.

Dzień Europy 2025

22 maja 2025 r.

Konferencja „Obywatele mogą pokonać dezinformację”, Lizbona, Portugalia

11 czerwca 2025 r.

Konferencja „Zapewnienie przystępnej cenowo energii w Europie”

18-19 czerwca 2025 r.

Sesja plenarna EKES-u

JEDNO PYTANIE DO...

Fragmentacja jednolitego rynku ma bezpośredni wpływ na koszty utrzymania w UE i spycha wiele Europejek i Europejczyków na skraj ubóstwa. Zwróciliśmy się do Emilie Prouzet, sprawozdawczyni [opinii](#) na ten temat, o przedstawienie zaleceń EKES-u mających na celu rozwiązanie tego problemu oraz stworzenie sprawiedliwego i konkurencyjnego jednolitego rynku.

PONOSIMY ZBYT WYSOKIE KOSZTY WADLIWEGO JEDNOLITEGO RYNKU

Emilie Prouzet

Dysfunkcje jednolitego rynku wywierają bezpośredni wpływ na koszty utrzymania. EKEŚ ubolewa, że sytuacja się pogarsza. Koszty utrzymania są w stopniu większym niż kiedykolwiek wcześniej główną bolączką naszych współobywateli, zwłaszcza młodych ludzi. Najbardziej dotyczą one 94,6 mln Europejczyków zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

MFW szacuje, że w przypadku towarów bariery pozataryfowe w UE odpowiadają należnościom celnym wynoszącym około 44%. Posługując się popularnym obecnie porównaniem – trzykrotnie przewyższają one bariery występujące między stanami USA. W przypadku rynku usług

liczba ta wynosi 110%!

Rzutuje to na wiele sektorów: żywność, mieszkalnictwo, energetykę, opiekę zdrowotną i kształcenie. Istnieją też inicjatywy europejskie. Wszyscy musimy stanąć na wysokości zadania: państwa członkowskie, podmioty prywatne i Komisja Europejska jako strażniczka traktatów. Przytoczę trzy z głównych zaleceń przedstawionych w naszym sprawozdaniu.

Po pierwsze, musimy pilnie zająć się terytorialnymi ograniczeniami dostaw i segmentacją krajową przez podmioty prywatne, gdyż zjawiska te ograniczają konkurencję i prowadzą do wyższych cen dla konsumentów. Zgodnie z badaniem JRC z 2020 r. konsumenci ponoszą co roku dodatkowe koszty w wysokości 14 mld USD. Biorąc pod uwagę inflację, logiczne jest, że głównym celem jest teraz poprawa jednolitego rynku. Komisja – przede wszystkim za pośrednictwem SMET – pracuje nad tym zagadnieniem. Przedstawiono pewne propozycje, choć jest to zawiły problem. Oceńmy ich wpływ i poczynimy szybkie postępy w tej dziedzinie.

Proponujemy również przyspieszenie postępowań przeciwko przepisom krajowym, które naruszają prawo UE. Powinniśmy zbadać możliwość wydawania nakazów tymczasowych w przypadku rażącego naruszenia przepisów UE. Nie możemy dopuścić do tworzenia barier. Protekcjonizm niektórych państw członkowskich ma bezpośrednie konsekwencje. Co powiedzieć na to, że data ważności leków może minąć, zanim będą mogły zostać przekierowane do miejsca, w którym są potrzebne?

By wspierać sprawiedliwy i konkurencyjny jednolity rynek, musimy też znaleźć równowagę między zapobieganiem erozji wysokich standardów zrównoważonego rozwoju, dobrostanu i ochrony pracowników, zmniejszaniem zbędnych obciążeń administracyjnych oraz ułatwianiem handlu transgranicznego.

Członkini EKES-u Elena Calistru, sprawozdawczyni opinii „Walka z kryzysem - środki na rzecz odpornej, spójnej i sprzyjającej włączeniu społecznemu gospodarki europejskiej”, mówi o wymogach związanych z budowaniem gospodarki, która chroni obywateli i przedsiębiorstwa przed zawirowaniami gospodarczymi oraz głębokimi kryzysami w zakresie kosztów utrzymania.

ODPORNO?? GOSPODARCZA: OD ZARZ? DZANIA KRYZYSOWEGO DO OCHRONY OBYWATELI

Elena Calistru

Ostatnie kryzysy wystawiły na próbę europejską strukturę gospodarczą, lecz największe koszty ponieśli zwykli zjadacze chleba. W opinii „Walka z kryzysem” przedstawiono projekt gospodarki, która zamiast narażać obywateli i przedsiębiorstwa na zawirowania gospodarcze zapewni im ochronę.

Na pierwszy plan wysuwają się trzy wymogi gospodarcze:

Po pierwsze, prognozy gospodarcze muszą przekształcić się z analizy retrospektywnej w działania predykcyjne. Wysoka inflacja uderza najpierw w gospodarstwa domowe, a dopiero później w tablice wskaźników ekonomicznych. Potrzebujemy zaawansowanych systemów wczesnego wykrywania, dzięki którym uda się rozpoznać wąskie gardła w dostawach i anomalie związane z transmisją cen, zanim rachunki za ogrzewanie i ceny jedzenia osiągną niebotyczny poziom. Gospodarstwa domowe najbardziej narażone na wstrząsy gospodarcze są również najmniej zdolne do ich amortyzowania. By zapewnić ukierunkowaną ochronę, konieczne jest zatem szczegółowe mapowanie podatności na zagrożenia.

Po drugie, mechanizm zdolności fiskalnej należy przestawić z reagowania kryzysowego na przewidzianą w nim stabilizację. NextGenerationEU był imponujący, lecz prowizoryczny. Stałe mechanizmy stabilizacji fiskalnej pod nadzorem społeczeństwa obywatelskiego zapewniłyby osobom najbardziej zagrożonym ochronę za pomocą reagowania kryzysowego. Gdy zarządzanie gospodarcze pomija efekty dystrybucyjne, napięcia społeczne osłabiają odporność, którą staramy się uzyskać. Uwarunkowania społeczne w finansowaniu UE nie powinny być postrzegane jako przeszkody biurokratyczne, gdyż dzięki nim wzrost gospodarczy może przełożyć się na poprawę poziomu życia dla wszystkich.

Po trzecie, integracja rynkowa musi przyspieszyć tam, gdzie ma największe znaczenie dla konsumentów. Znacznie wyższe niż w innych częściach świata koszty energii to nie tylko wskaźniki makroekonomiczne, lecz również comiesięczne rachunki, które nadwyrężają budżety gospodarstw domowych w całej Europie. Inwestycje strategiczne w infrastrukturę transgraniczną oraz integrację rynku

energii to nie tylko abstrakcyjne cele gospodarcze, ponieważ przynoszą namacalną ulgę rodzinom i przedsiębiorstwom zmagającym się z presją kosztów utrzymania.

Polityka gospodarcza kreowana bez udziału społeczeństwa obywatelskiego przypomina żeglugę bez znajomości warunków lokalnych – z technicznego punktu widzenia jest możliwa, lecz w praktyce niedorzeczna. Gdy osoby, które doświadczają na własnej skórze konsekwencji strategii politycznych, biorą pełny udział w ich opracowywaniu, przynoszą one niezmiennie lepsze wyniki. Nie chodzi o to, by konsultacje były jedynie formalnością, lecz o wykorzystanie zbiorowej inteligencji zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w całym cyklu politycznym.

Konkurencyjna społeczna gospodarka rynkowa w Europie nie może zostać porzucona, lecz wymaga modernizacji. Osoby obdarzone niewielką wyobraźnią gospodarczą zachęcają do dokonania wyboru między konkurencyjnością a ochroną obywateli. Przyszłe wyzwania wymagają kreatywności instytucjonalnej – w europejskim zarządzaniu gospodarczym na pierwszym miejscu należy postawić odporność gospodarczą i dobrostan ludzi.

NIESPODZIEWANA GOŚCINI

Europa została zdradzona przez USA i stanęła przed bardzo jasnym wyborem: albo będzie bronić Ukrainy tak jak samej siebie, albo rosyjskie wojska wkroczą w przyszłości na jej terytorium. Ta walka nie będzie łatwa, lecz żadnej batalii nie przegrywa się przed jej rozpoczęciem. Nie wiadomo jeszcze, ile Europejsek i

Europejczyków stanie po naszej stronie – pisze nasza niespodziewana gościni, ukraińska dziennikarka Tetiana Ogarkowa.

***Tetiana Ogarkowa** jest ukraińską dziennikarką, eseistką i literaturoznawczynią, która mieszka w Kijowie. Koordynuje prace międzynarodowego oddziału Ukrainian Crisis Media Center, a także jest jedną z prezenerek podcastu „Explaining Ukraine”. Jest również wykładowczynią na Uniwersytecie „Akademia Kijowsko-Mohylańska” w Kijowie i legitymuje się tytułem doktora nauk humanistycznych Université Paris-XII Val-de-Marne.*

EUROPA OBRONY, WY?CIG Z CZASEM

Tetiana Oharkowa

Na początku marca tego roku opuszczałam Kijów z ciężkim sercem. Udawałam się w dwudniową podróż do Francji, aby wziąć udział w sympozjum na temat Ukrainy. W związku z tym nie mogłam uczestniczyć w ważnej ceremonii w Kijowie. Nasza przyjaciółka, poetka Switłana

Powalajewa, organizowała na Majdanie, centralnym placu stolicy, ostatnią pożegnalną ceremonię dla swojego najstarszego syna Wasyla, który poległ w wieku 28 lat. Latem 2022 r. w bitwie o wyzwolenie regionu

Charkowa zginął jego młodszy brat Roman, podchorąży. Miał 24 lata.

Wsiadałam do pociągu ze ściśniętym sercem. W domu rodzinnym zostawiłam troje dzieci. Nie pierwszy raz wyjeżdżałam na krótko za granicę w czasie wojny. Tym razem byłam jednak pełna obaw.

Wiedziałam, że w przypadku bezpośredniego zagrożenia rosyjskimi pociskami balistycznymi system ostrzegania w moim telefonie nie zadziała. Przez kilka dni miałam być dwa tysiące kilometrów od domu, bez dostępu do informacji o bezpieczeństwie moich córek. Było to nieznośne.

System ostrzegania by nie zadziałał, ponieważ Stany Zjednoczone odcięły informacje wywiadowcze dla Ukrainy, w tym wczesne wykrywanie pocisków balistycznych z terytorium Rosji. USA zawiesiły również pomoc wojskową, a nawet zablokowały sprzęt już wysłany do Polski.

Kilka dni później wróciłam do Ukrainy. W tym czasie odbyły się negocjacje między delegacjami ukraińską, amerykańską i saudyjską. Ukraina była gotowa do całkowitego i natychmiastowego zawieszenia broni, pod warunkiem, że Rosja uczyni to samo. Donald Trump był zadowolony. Ponownie udostępniono amerykańskie dane wywiadowcze wraz z pomocą wojskową uzgodnioną za administracji Bidena.

Ale zaufanie zostało podważone. Po takiej zdradzie trudno udawać, że wszystko jest w porządku.

Czy Europa podziela to poczucie zdrady? Dobiegła końca epoka parasola bezpieczeństwa NATO pod przywództwem USA. Ruch MAGA odwraca się od nas. Planują zminimalizować obecność wojskową i humanitarną w Europie i wyprowadzają Rosję, agresora, z izolacji dyplomatycznej i gospodarczej.

Trump chce jak najszybciej i jakimkolwiek sposobem osiągnąć zawieszenie broni w Ukrainie, co wskazuje, że sytuacja Ukrainy nie jest dla niego ważna. Chce jedynie zminimalizować koszty dla budżetu USA. Stany Zjednoczone nie uczestniczą już w spotkaniach, takich jak w bazie Ramstein, a na bieżący rok nie planują dalszej pomocy wojskowej.

Pokój kosztem ukraińskiej porażki nie przeszkadza administracji USA. Wysłannicy Steve Witkoff i Keith Kellogg proponują plany podziału Ukrainy na dwie lub trzy odrębne części – tak jak powojenne ponazistowskie Niemcy. Tak jakby Ukraina była agresorem, który przegrał wojnę.

Europa jest jednak również zagrożona. Jeżeli Trump planuje zmniejszyć liczbę żołnierzy amerykańskich w Europie i domaga się 5% wkładu do budżetu obronnego od każdego państwa członkowskiego NATO, to dlatego, że jego zdaniem obrona Europy jest problemem europejskim.

Rosja obserwuje. Dla Rosji NATO bez przywództwa USA nie jest ani siłą obronną, ani czynnikiem odstraszającym. Jak długo zajęłoby stworzenie „Europy obrony” zdolnej samodzielnie zapewnić sobie bezpieczeństwo? Jeśli pytanie to wydaje ci się zbyt abstrakcyjne, spróbuj zastanowić się, kto z Europejczyków będzie bronić Bałtów, jeżeli Rosja rozpocznie atak po ćwiczeniach na Białorusi we wrześniu 2025 r.?

W następstwie zdrady Ameryki Europa stoi przed bardzo jasnym wyborem: bronić dziś Ukrainy, tak jakby broniła samej siebie, albo stanąć jutro wobec rosyjskiej armii na swoim terytorium. Walka nie będzie łatwa, ale żadna bitwa nie jest z góry przegrana.

Pod koniec marca zwróciłam uwagę na sondaż ukraińskiej opinii publicznej. Ponad 80% Ukraińców jest gotowych kontynuować walkę z Rosją, nawet bez wsparcia ze strony USA.

Zobaczmy, ilu Europejczyków będzie z nami.

WIADOMOŚCI EKES-U

EKES zewrze szyki z Komisją, by bronił społeczeństwa obywatelskiego

Podczas debaty z Michaeliem McGrathem, komisarzem do spraw demokracji, wymiaru sprawiedliwości, praworządności i ochrony konsumentów, EKES ostrzegł przed dającymi się zaobserwować próbami uciszenia, zdyskredytowania i osłabienia tych, którzy bronią demokracji, sprawiedliwości społecznej i praw podstawowych. Zadeklarował też, że jest gotów połączyć siły z Komisją, by chronić europejskie społeczeństwo obywatelskie i przeciwdziałać polaryzacji.

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) jest gotów odegrać użyteczną rolę w strategii Komisji Europejskiej na rzecz społeczeństwa obywatelskiego. Prace nad strategią trwają, a ma ona przyczynić się do wzmocnienia demokracji i przestrzeni obywatelskiej oraz do zjednoczenia podzielonych społeczności w całej UE. W związku z coraz częstszymi atakami na grupy społeczeństwa obywatelskiego i niezależne media EKES zobowiązuje się je odpierać i chronić fundamenty wolnego i otwartego społeczeństwa.

*EKES zdecydowanie angażuje się w obronę i ochronę społeczeństwa obywatelskiego oraz we wzmacnianie jego pozycji. Jako członkinie i członkowie Komitetu, który jest Domem Europejskiego Społeczeństwa Obywatelskiego, nie będziemy biernie się przyglądać. Będziemy właśnie przeciwstawiać się wysiłkom, które mają ograniczyć przestrzeń obywatelską. Będziemy zabiegać o silniejsze wsparcie, lepszą ochronę i większe uznanie roli społeczeństwa obywatelskiego we wzmacnianiu naszych demokracji – zaznaczył przewodniczący EKES-u **Oliver Röpke** na sesji plenarnej EKES-u 27 marca, podczas której odbyła się debata wysokiego szczebla z komisarzem **Michaeliem McGrathem** na temat zmniejszenia polaryzacji społeczeństw.*

Oliver Röpke zwrócił uwagę, że organizacje pozarządowe i ruchy oddolne coraz częściej muszą zmagać się z erozją demokracji, restrykcyjnymi przepisami, kampaniami oszczerstw i strategicznymi powództwami. Czynniki te służą uciszeniu sprzeciwu i wpisują się w szersze działania mające zdyskredytować i osłabić tych, którzy opowiadają się za demokracją, sprawiedliwością społeczną i prawami podstawowymi.

Przewodniczący, nawiązując do niedawnych oskarżeń podniesionych przez niektórych europosłów przeciwko ekologicznym organizacjom pozarządowym, uznał za szczególnie niepokojące to, że ataki pochodzą nie tylko spoza instytucji, ale w pewnych wypadkach także z wewnątrz.

Michael McGrath oświadczył, że EKES jest świetnie przygotowany do tego, by wnieść niezwykle cenny wkład w dążenia Komisji do wzmacniania demokracji i przewyższania podziałów w społeczeństwie. Jego zdaniem najlepszym sposobem przeciwdziałania polaryzacji jest wzmocnienie pozycji Europejczyków i zadbanie o to,

by czuli się reprezentowani: *Jeśli to nam się uda, zdołamy zbliżyć do siebie nasze wspólnoty, społeczeństwa i Unię. Cokolwiek robimy, wiemy, że kluczowe w dalszym ciągu będzie zaangażowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego.*

Nowa strategia UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, zapowiedziana w programie prac Komisji na 2025 r., będzie wspierać i chronić obrońców praw człowieka i organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmacniać ich pozycję.

Podczas debaty plenarnej przedstawiono również najważniejsze wnioski z [Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego](#) 2025, który EKES zorganizował pod hasłem: „Wzmocnienie spójności i uczestnictwa w spolaryzowanych społeczeństwach”. Głos zabrali **Brikena Xhomaqi**, współprzewodnicząca Grupy Łącznikowej, która przedstawiła główne postulaty uczestników Tygodnia, **Richard Vaško** ze Słowackiego Stowarzyszenia Debat, laureat Nagrody dla Społeczeństwa Obywatelskiego, oraz działaczka młodzieżowa **Kristýna Bulvasová**, która przedstawiła najważniejsze zalecenia z dorocznego wydarzenia EKES-u dla młodzieży [„Twoja Europa – twoje zdanie!” \(YEYS\)](#).(II)

EKES apeluje o bardziej ambitny i inkluzywny program prac UE

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) zwraca się do Komisji Europejskiej, by w programie prac na 2025 r., w którym określiła unijne priorytety legislacyjne i polityczne, skupiła się na odporności gospodarczej, sprawiedliwości społecznej i

zrównoważonym rozwoju. Podczas debaty plenarnej z komisarzem do spraw gospodarki i wydajności Valdisem Dombrovskisem EKES potwierdził gotowość dalszego odgrywania kluczowej roli w kształtowaniu programu, by uwzględnić pilne wyzwania i budować bardziej inkluzywną i przyszłościową Unię Europejską.

W grudniu 2024 r. EKES ogłosił [wkład do programu prac](#) „Razem ku odważniejszej, prostszej, szybszej Unii”. Przedstawiona w nim wizja ma sprawić, że Unia Europejska sprosta gospodarczym i geopolitycznym wyzwaniom. Co roku EKES przeprowadza szeroko zakrojone konsultacje i formułuje zalecenia, by uściślić [program prac](#), tak aby jak najlepiej służył europejskim obywatelom i przedsiębiorstwom.

Przewodniczący EKES-u **Oliver Röpk**e z zadowoleniem podkreślił ścisłą współpracę z Komisją Europejską. Docenił też dotychczasowe wysiłki Komisji, ale zaapelował o przyjęcie bardziej ambitnego i integracyjnego podejścia. *Opowiadamy się niezmiennie za polityką promującą stabilność gospodarczą, sprawiedliwość społeczną i wartości demokratyczne – oznajmił.*

Valdis Dombrovskis potwierdził, że program prac Komisji na najbliższe pięć lat ma na celu zwiększenie konkurencyjności gospodarczej i bezpieczeństwa. *Ograniczanie biurokracji jest ważnym elementem bardziej konkurencyjnej Europy. Dzięki programowi upraszczania nasze przepisy będą pomagać – a nie przeszkadzać – w osiągnięciu unijnych celów gospodarczych, społecznych, środowiskowych i związanych z bezpieczeństwem – zadeklarował.*

Wzrost gospodarczy i konkurencyjność

Program prac koncentruje się na reformach strukturalnych, nowych wieloletnich ramach finansowych (WRF) i silniejszych rynkach kapitałowych. EKES opowiada się za szerszym podejściem do odporności gospodarczej, by przeciwdziałać powolnemu wzrostowi gospodarczemu, kryzysowi kosztów utrzymania i rosnącej niepewności geopolitycznej.

Nie wystarczy zmniejszyć liczbę regulacji - trzeba sprawić, by były bardziej inteligentne

Komitet popiera zobowiązanie Komisji do zmniejszenia obciążeń administracyjnych. Ostrzega jednak, że uproszczenie przepisów nie może odbywać się kosztem ochrony socjalnej lub norm środowiskowych.

Pobudzanie innowacji i inwestycji

Jednym z priorytetów programu prac jest zapewnienie Unii Europejskiej przywództwa technologicznego, w związku z czym położono w nim szczególny nacisk na sieci cyfrowe, sztuczną inteligencję i technologie kwantowe. Komitet wzywa Komisję do stworzenia warunków zapobiegających odpływowi kapitału i wspierania długoterminowych inwestycji w Europie.

Sprawiedliwsza i bardziej ekologiczna Europa

Program prac ma wzmocnić zrównoważony rozwój społeczny i środowiskowy i umożliwić sprostanie takim wyzwaniom jak niedobór wykwalifikowanej siły roboczej, bezpieczeństwo żywnościowe i zrównoważone finansowanie. EKES podkreśla znaczenie strategii promujących spójność społeczną i sprawiedliwą transformację cyfrową.

Przygotowanie się na rozszerzenie i przyszłość

W programie prac przedstawiono plany osiągnięcia stabilności finansowej i politycznej w świetle przygotowań Unii Europejskiej do potencjalnego rozszerzenia po 2028 r. Komitet podkreśla, że należy uwzględnić stanowisko społeczeństwa obywatelskiego, aby strategię polityczną odpowiadały potrzebom wszystkich Europejczyków. (tk)

[Nowa unijna wizja dla rolnictwa to pozytywny krok w kierunku ochrony rolników](#)

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) odniósł się z zadowoleniem do nowej [Wizji dla rolnictwa i żywności](#) Komisji Europejskiej - planu reform mający na celu wzmocnienie pozycji rolników i budowanie zrównoważonych systemów

żywnościowych. EKES wzywa jednak, by wspólna polityka rolna (WPR) była ambitniejsza.

Wizja, która była przedmiotem debaty na sesji plenarnej EKES-u 27 marca, obejmuje środki mające na celu zwiększenie siły przetargowej rolników oraz przejrzystości łańcucha dostaw, a także poprawę dialogu na temat polityki żywnościowej. Komisarz UE do spraw rolnictwa **Christophe Hansen** opisał ją jako „ukierunkowaną odpowiedź na apele o konkurencyjny, sprawiedliwy i odporny sektor rolno-spożywczy” i podkreślił znaczenie ścisłej współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, w tym ze społeczeństwem obywatelskim.

Przewodniczący EKES-u **Oliver Röpk**e zauważył, że wizja odzwierciedla liczne priorytety EKES-u. Stwierdził: *Uznano w niej niebagatelną rolę wszystkich podmiotów sektora rolno-spożywczego w zrównoważoności i konkurencyjności*, oraz dodał, że *zalecenia EKES-u w niektórych obszarach sięgają znacznie dalej niż propozycje Komisji*.

Członkinie i członkowie EKES-u wyrazili uznanie dla inicjatyw zmierzających do wzmocnienia roli producentów w negocjacjach i umowach. *Pisemne umowy zawierające klauzule dotyczące renegocjacji zwiększą przejrzystość i wzmocnią siłę przetargową rolników* – stwierdził **Stojan Czukanow**, sprawozdawca opinii EKES-u „[Zmiana rozporządzenia w sprawie wspólnej organizacji rynków rolnych \(WORR\)](#)”, która dotyczy wzmocnienia pozycji producentów w negocjacjach i zawierania umów.

Komisja planuje również zacieśnić współpracę w ramach systemu żywnościowego oraz popularyzować zrównoważoną produkcję i zdrowszy sposób odżywiania. **Emilie Prouzet**, sprawozdawczyni opinii EKES-u „[Nowe przepisy regulujące transgraniczne egzekwowanie przepisów dotyczących nieuczciwych praktyk handlowych](#)”, uważa, że jest to pierwszy krok w kierunku wspierania rolników, który pozwala też uniknąć niepewności prawa.

Wizja przewiduje zaangażowanie na rzecz nowego ogólnounijnego systemu zarządzania ryzykiem i kryzysami zgodnie z postulatami EKES-u dotyczącymi poprawy narzędzi radzenia sobie ze wstrząsami środowiskowymi, rynkowymi i klimatycznymi. Oczekuje się również przyszłej strategii na rzecz wymiany pokoleń, która ułatwi młodym rolnikom dostęp do gruntów, nabywanie umiejętności inwestowania oraz korzystanie z infrastruktury wiejskiej.

Pomimo szerokiego wsparcia nadal istnieją obawy. Uczestnicy debaty zwrócili uwagę, że bez jasności co do następnego budżetu UE trudno jest omawiać reformę WPR po 2027 r. EKES wezwał również do skuteczniejszego egzekwowania warunkowości społecznej i ostrzegł, że wizja nie uwzględnia w pełni takich kwestii jak koncentracja na rynku i spekulacje finansowe wpływające na ceny żywności.

EKES potwierdził ponownie, że jest kluczowym partnerem Komisji, który pomaga w przełożeniu jej wizji na politykę. Zobowiązał się do dalszej współpracy, by zapewnić rolnikom, producentom, pracownikom oraz konsumentom ochronę ich interesów podczas kreowania przyszłości rolnictwa UE. (ks)

Czy europejski pakt na rzecz oceanów może zapewni? zrównoważon? niebiesk? gospodark??

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) popart europejski pakt na rzecz oceanów i wezwał Komisję Europejską do zatroszczenia się o to, by stał się on solidną podstawą działania, a nie tylko deklaracją intencji.

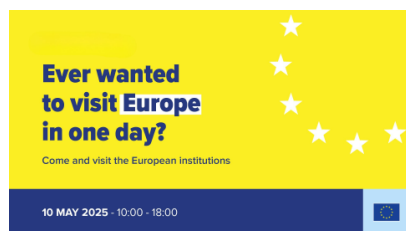
Pakt musi być zgodny z istniejącymi strategiami politycznymi UE, takimi jak Zielony Ład, strategia na rzecz niebieskiej gospodarki i cele zrównoważonego rozwoju, oraz zapewniać równowagę między wzrostem gospodarczym, ochroną środowiska i sprawiedliwością społeczną.

Zmiana klimatu, zanieczyszczenie i przełowienie zagrażają oceanom oraz społecznościom nadbrzeżnym. Pakt ma na celu poprawę zarządzania, pobudzenie innowacji oraz propagowanie zrównoważonej niebieskiej gospodarki. Ostatnie konsultacje publiczne oraz wkład społeczeństwa obywatelskiego potwierdzają coraz większe poparcie dla śmiałych i inkluzywnych środków.

Javier Garat Pérez, sprawozdawca opinii, podkreślił: *Społeczności nadbrzeżne w UE stoją w obliczu szeregu powiązanych ze sobą wyzwań gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Aby im podołać, musimy propagować zrównoważoną i konkurencyjną niebieską gospodarkę (w tym rybołówstwo i akwakulturę), utrzymywać zdrowe, odporne i wydajne oceany oraz pracować nad kompleksowym programem na rzecz wiedzy o morzu, badań naukowych, innowacji i inwestycji w tej dziedzinie.*

EKES apeluje o usprawnienie zarządzania między agencjami UE, a także o lepsze planowanie obszarów morskich i inwestycje w badania naukowe za pośrednictwem takich programów jak „Horyzont Europa”. Opowiada się również za planem działania w zakresie niebieskiej żywności, zrównoważonym przemysłem stoczniowym i sprawiedliwą transformacją dla pracowników i pracowników sektora morskiego. Niezbędne jest kultywowanie dziedzictwa przybrzeżnego i wspieranie zaangażowania młodzieży.

By pakt przyniósł efekty, potrzebne są silna wola polityczna, finansowanie i rozliczalność. Jeżeli zadbamy o jego prawidłową realizację, Europa może stać się światowym liderem w dziedzinie zrównoważonego rozwoju oceanów. Zapewni to zarówno odporność ekologiczną, jak i możliwości gospodarcze. (ks)

Otwarte podwoje i uśmiech na ustach – jeste?my gotowi powita? ci? z okazji Dnia Europy!

Zapraszamy cię 10 maja do siedziby europejskiego zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w Europejskim Komitecie Ekonomiczno-Społecznym w budynku im. Jacques’a

Delorsa pod adresem: rue Belliard 99, 1040 Bruksela.

Tegoroczny Dzień Europy jest wyjątkowy, ponieważ obchodzimy **75. rocznicę ogłoszenia deklaracji Schumana**, która jest historyczną podstawą europejskiej jedności i współpracy. Przy tej doniosłej okazji EKES otwiera swoje podwoje dla zwiedzających, którzy przez cały dzień mogą brać udział w ciekawych, pouczających i zabawnych zajęciach oraz odkrywać naszą instytucję. Oferta jest skierowana do wszystkich: od pasjonatów polityki po ciekawe świata młode umysły.

Zwiedzaj EKES podczas wycieczki:

- zmierz się z zabawnymi wyzwaniem na **stoiskach tematycznych**
- na każdym stoisku otrzymasz pieczętkę w specjalnym paszporcie
- zwróć wypełniony paszport i **odbierz szczególną nagrodę!**

Nie przegap szansy na spotkanie i pogawędkę z przewodniczącym EKES-u Oliverem Röpkem przy oddzielnym stoisku!

Będzie on witać zwiedzających, odpowiadać na pytania i prezentować swoją wizję europejskiego społeczeństwa obywatelskiego – będzie to wyjątkowa okazja do bezpośredniego kontaktu z kierownictwem EKES-u.

Skorzystaj z wielu innych atrakcji:

- możliwość wykonania **portretu** przez karykaturzystę
- **kącika** zabaw dla dzieci
- wystrzaśkowej **fotobudki**
- kręćcego się **koła fortuny** wraz z niespodziankami
- oraz **symulacji głosowania w czasie rzeczywistym**, podczas której możesz wcielić się w członkinię lub członka EKES-u!

Dowiedz się też, w jaki sposób nasze **sekcje i Grupy** pomagają w kreowaniu polityki i wartości UE.

Uczcijmy idee, które jednoczą Europę. Przyjdź z przyjaciółmi, rodziną lub solo – ale **NIE PRZEGAP TEJ OKAZJI!**

Będzie to coś więcej niż samo zwiedzanie – kieruj się ciekawością, a wydarzenie będzie dla Ciebie inspiracją!

Więcej informacji o wszystkich atrakcjach przewidzianych w Dniu Europy w EKES-ie znajdziesz na stronie: [Dołącz do nas w Dniu Europy 10 maja! | EKES](#).

#EuropeDay (kk)

Zaznacz w kalendarzu: Zielony Tydzień? UE w Brukseli już w czerwcu

Zielony Tydzień UE, który odbędzie się w dniach 3-5 czerwca, będzie poświęcony tematowi „Czysta, konkurencyjna Europa o obiegu zamkniętym”.

Europejska platforma zainteresowanych stron gospodarki o obiegu zamkniętym, inicjatywa przewodnia Europejskiego Komitetu

Ekonomiczno-Społecznego (EKES) i Komisji, jest dumna z tego, że współorganizuje Zielony Tydzień UE 2025, który skupi się na

rozwiązaniach opartych na obiegu zamkniętym na rzecz konkurencyjnej UE. Tegoroczna konferencja będzie poświęcona temu, w jaki sposób gospodarka o obiegu zamkniętym może zwiększyć zrównoważoną konkurencyjność, ograniczyć ilość odpadów i pobudzać innowacje. W dniach 3-4 czerwca w trakcie debat wysokiego szczebla przeanalizowane zostaną polityczne aspekty obiegu zamkniętego, a 5 czerwca odbędzie się pogłębiona dyskusja z udziałem zainteresowanych stron na temat potencjału obiegu zamkniętego dla zasobooszczędnej i konkurencyjnej Europy.

Wydarzenie to będzie również okazją do przedstawienia sprawozdania z dialogu z zainteresowanymi stronami, który odbył się 10 kwietnia w EKES-ie. Poprzedził on konferencję i umożliwił zainteresowanym stronom omówienie w ożywiony sposób Paktu dla czystego przemysłu, strategii dotyczącej biogospodarki oraz przyszłego aktu w sprawie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Na konferencję Zielony Tydzień UE można zarejestrować się tutaj. (ac)

AKTUALNOŚCI Z GRUP

Europa potrzebuje siły finansowej na miarę swych ambicji

Antonio García Del Riego, członek Grupy Pracodawców EKES-u

Europa znajduje się w krytycznym momencie, stojąc w obliczu historycznych wyzwań: od transformacji ekologicznej, przez wojnę u swojego progu, po coraz ostrzejszą konkurencję globalną. Deklaracje polityczne nie wystarczą, by podołać tym wyzwaniom. Będzie to wymagać środków finansowych oraz zdolności ich pozyskiwania, przekazywania i mnożenia. Krótko mówiąc, konieczny jest do tego mocny, konkurencyjny i autonomiczny system finansowy. Niestety go nie mamy.

Finanse to krwiobieg każdej nowoczesnej gospodarki. Wszystkie nowe fabryki, pojazdy elektryczne, rozbudowy szpitali lub przedsiębiorstwa typu start-up w zakresie czystych technologii zależne są od tego, czy ktoś podejmie ryzyko ich finansowania. W Europie tym „kimś” jest często bank. Rozwój, inwestycje i eksport przez MŚP – które stanowią 99% przedsiębiorstw w UE – są w przeważającej mierze zależne od kredytów bankowych. Istnieje jednak ryzyko, że instytucje, które są podstawą naszego ekosystemu finansowania, przegrają konkurencję i będą nadmiernie uregulowane.

Europa często mówi o „autonomii strategicznej” w dziedzinie infrastruktury energetycznej, obronnej i cyfrowej, lecz rzadko wspomina o autonomii finansowej. Tak nie powinno być.

Zaledwie cztery amerykańskie banki obsługują obecnie 60% bankowości inwestycyjnej w Europie. Przyszłe przepisy Bazylea IV będą w pełni stosowane w UE, lecz nie w USA, Zjednoczonym Królestwie czy Japonii. Ta asymetria stawia europejskie banki w niekorzystnej sytuacji konkurencyjnej. Jeżeli europejskie banki mają finansować dwojaką transformację i wspierać sektory strategiczne, muszą **konkurować na równych zasadach**.

Zapewnienia o **unii rynków kapitałowych** muszą przestać być gołosłowne i musi ona stać się prawdziwym jednolitym rynkiem oszczędności i inwestycji. Potrzebujemy do tego **inteligentnych, proporcjonalnych i sprzyjających przepisów**, które ochronią stabilność i konsumentów, pobudzając zarazem **wzrost gospodarczy i konkurencyjność**. Wymaga to:

- proporcjonalności,
- neutralności technologicznej,
- zasad opartych na wynikach.

Europa nie może być naiwna. W świecie coraz bardziej zdominowanym przez politykę siły i bloki gospodarcze **siła finansowa jest synonimem suwerenności**. Stany Zjednoczone i Chiny dobrze to rozumieją. My też powinniśmy.

C?a, dezinformacja i chaos: co jeszcze czeka Europ??

Grupa Pracowników w EKES-ie

„Nie można kłamać, nie sądząc, że zna się prawdę. Wciskanie kitu nie nakłada żadnych tego rodzaju ograniczeń”. Książka spod pióra filozofa Harry’ego G. Frankfurta „O wciskaniu kitu” nabiera szczególnego znaczenia po ogłoszeniu wczoraj w Waszyngtonie tzw. „dnia wyzwolenia”.

Dnia 2 kwietnia amerykański prezydent ogłosił dla wszystkich zryczałtowane cło przywozowe w wysokości 10%, a także specjalne cła dla „najgorszych sprawców”. Przedstawiono wykaz tych sprawców oraz wysokość wzajemnych ceł dla innych krajów, w tym 20-procentową stawkę dla UE. Prezydent najwidoczniej nie

zaprzątał sobie głowy tym, że te cyfry są w większości pozbawione sensu i [z pewnością nie odpowiadają właściwej definicji „wzajemnych cel”](#). Nieistotny była dla niego również fakt, że [unijny deficyt w handlu usługami niemal równoważy ogólną wymianę handlową między oboma blokami](#). Nigdy nie chodziło jednak o wierność faktom.

Czego można spodziewać się w sytuacji, gdy rozpętała się nowa wojna handlowa oparta na niedorzecznościach? Wzrostu inflacji, niepewności rynku i ciosu w przemysł europejski. Przekonamy się jeszcze, czy którekolwiek z wprowadzonych środków przyniosą korzyści pracownikom i pracownikom w USA.

UE musi chronić pracowników i miejsca pracy na swym terytorium poprzez łagodzenie początkowego wpływu nie tylko z powodu cel, lecz również z powodu niepewności wynikającej z ich arbitralności. Wymaga to ożywienia popytu wewnętrznego oraz zapewnienia skutecznej redystrybucji i wykorzystania bogactwa.

Oznacza to również ochronę głównych gałęzi przemysłu i sektorów oraz inwestowanie w nie, dywersyfikację źródeł energii, przeciwdziałanie kryzysowi związanemu z kosztami utrzymania oraz reformę UE z myślą o skuteczności procesu decyzyjnego. Tylko silne i odporne społeczeństwo może zapobiec kolejnym naśladowcom Trumpa na całym kontynencie. Partnerzy społeczni są kluczowym ogniwem takiego społeczeństwa. Do zacieklej wrogów duetu Musk-Trump należą związki zawodowe, które mają ku temu wszelkie powody.

[Europejskie systemy ochrony socjalnej pod presją: sprawozdanie z 2024 r. „Poverty Watch Report” przedstawia bieżące wyzwania](#)

Grupa Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego w EKES-ie

8 kwietnia Europejska Sieć Przeciwdziałania Ubóstwu (EAPN) opublikowała swoje najnowsze sprawozdanie [Poverty Watch](#) zatytułowane „W kierunku systemowego podejścia do ochrony socjalnej”.

Sprawozdanie, przedstawione po raz pierwszy podczas [wydarzenia](#) współorganizowanego z Grupą Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego EKES-u w Brukseli, odnosi się do wyzwań, którym należy stawić czoła, aby zapewnić silne i odporne systemy ochrony socjalnej. Jest to szczególnie istotne w obecnej sytuacji, ponieważ państwa opiekuńcze UE zmagają się z rosnącymi ograniczeniami finansowymi spowodowanymi ograniczeniami wydatków krajowych oraz rosnącymi wydatkami na obronę i bezpieczeństwo.

W sprawozdaniu, opartym na ustaleniach 19 krajowych organizacji członkowskich EAPN, wykazano, że systemowe podejście do kompleksowej i skutecznej ochrony socjalnej wymaga polityki opartej na zintegrowanych, długoterminowych strategiach łączących wymiar gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Polityka ta musi opierać się na solidnych dowodach i danych oraz na znaczącym udziale osób doświadczających ubóstwa.

Krajowe sieci EAPN wyrażają zaniepokojenie cięciami w wydatkach socjalnych. Ponadto wskaźniki takie jak wysoki poziom niepobierania świadczeń społecznych nadal budzą obawy co do skuteczności polityk, które nie docierają do osób potrzebujących tych świadczeń i kwalifikujących się do nich.

Według sprawozdania reakcja na szybko zmieniający się świat naznaczony cyfryzacją, wojną, starzeniem się społeczeństwa i zmianą klimatu jest niewystarczająca, co wskazuje na potrzebę przywrócenia systemowego podejścia do polityki społecznej.

Juliana Wahlgren, dyrektorka EAPN, podkreśliła pilny charakter tej kwestii i stwierdziła: *UE musi chronić państwo opiekuńcze i priorytetowo traktować wydatki socjalne. W tym celu w sprawozdaniu Poverty Watch zawarto zalecenia dotyczące m.in. minimalnego dochodu, kryzysu mieszkaniowego i transformacji energetycznej. Zasadnicze znaczenie ma skuteczność i adekwatność. W przyszłym roku Komisja Europejska zainicjuje unijną strategię na rzecz walki z ubóstwem, ale uda się ją osiągnąć tylko wtedy, gdy państwa członkowskie przyjmą prawdziwie systemowe podejście do ochrony socjalnej. Ponieważ ponad 20% ludności UE jest zagrożone ubóstwem, nie możemy sobie pozwolić na kontynuowanie rozdrobnionych strategii politycznych. Ochrona socjalna musi być silna, skoordynowana i skuteczna.*

Séamus Boland, przewodniczący Grupy Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego, powiedział: *Eliminacja ubóstwa wymaga nieustających działań ze strony wszystkich państw członkowskich. Znaczna część ubóstwa w UE ma charakter międzypokoleniowy i może być szczególnie dotkliwa dla dzieci i osób starszych. W dziedzinie edukacji, mieszkalnictwa i kosztownej energii należy wprowadzić specjalne środki ukierunkowane na słabości systemu. W przeciwnym razie UE jako podmiot polityczny będzie miała trudności z utrzymaniem zaufania swoich obywateli.*

Krzysztof Balon, wiceprzewodniczący Grupy Organizacji Społeczeństwa Obywatelskiego i sprawozdawca [opinii EKES-u](#) w sprawie pierwszej w historii strategii na rzecz walki z ubóstwem, zapowiedzianej w [wytycznych politycznych dla Komisji Europejskiej na lata 2024-2029](#), stwierdził: *Skuteczna unijna strategia na rzecz walki z ubóstwem musi opierać się na doświadczeniach osób żyjących w ubóstwie i uwzględniać ich potrzeby. Powinna również wspierać organizacje społeczeństwa obywatelskiego i angażować je w opracowywanie oraz wdrażanie odpowiednich projektów i środków mających na celu zwalczanie wykluczenia społecznego.*

Opinia EKES-u zostanie przedstawiona na [sesji plenarnej EKES-u](#) w dniach 16-17 lipca.

SOON IN THE EESC/CULTURAL EVENTS

[Tydzień Społeczeństwa Obywatelskiego 2025: społeczeństwo obywatelskie jest kluczem do depolaryzacji Europy](#)

Wzmocnienie spójności w celu depolaryzacji społeczeństw spoczywa na barkach organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które mają siłę oraz motywację do ochrony przestrzeni obywatelskiej i demokratycznej. Tak brzmiało główne przesłanie

Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego, którego gospodarzem był po raz drugi Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES). Wydarzenie miało na celu omówienie występującej we wszystkich społeczeństwach UE niepokojącej tendencji do polaryzacji.

Ponad 800 osób, w tym przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego, NGO oraz grup młodzieżowych, a także zainteresowane strony i dziennikarze, zgromadziło się w EKES-ie w dniach 17-20 marca z okazji [Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego](#). Dzielili się poglądami, a także dyskutowali o sposobie zwiększenia spójności oraz uczestnictwa w spolaryzowanych społeczeństwach.

W ramach Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego odbyło się czternaście sesji zorganizowanych przez członków Grupy Łącznikowej EKES-u i partnerów Dnia Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej (EIO), w tym uroczystość wręczenia Nagrody EKES-u dla Społeczeństwa Obywatelskiego. Uczestnicy opracowali kompleksowy zestaw [możliwych do realizacji działań i kluczowych postulatów](#) z myślą o zwiększeniu spójności społeczeństw, w tym zaproponowali:

- wzmocnienie spójności poprzez edukację i kulturę,
- zapewnienie przystępnych cenowo i zrównoważonych mieszkań,
- zdopingowanie społeczeństwa do większego udziału za pośrednictwem EIO,
- zainicjowanie siły o sprawiedliwej transformacji sprzyjającej wzmocnieniu społecznemu oraz o zielony i niebieski wzrost,
- stworzenie skutecznej europejskiej strategii na rzecz społeczeństwa obywatelskiego,
- zwiększenie wsparcia oraz finansowania dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego,
- zaangażowanie młodych ludzi w kształtowanie silniejszej i odporniejszej Europy,
- pobudzanie do rozwoju innowacji i technologii na rzecz wspólnego dobra.

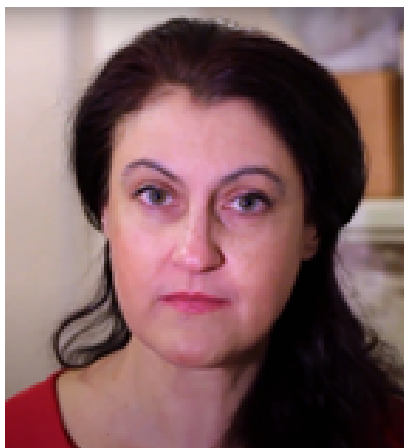
Na sesji końcowej przewodniczący EKES-u **Oliver Röpke** powiedział: *Pod koniec drugiej edycji Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego mam poczucie, że energia, odporność i zaangażowanie podmiotów społeczeństwa obywatelskiego z całej Europy stanowią dla mnie prawdziwą inspirację. Ten tydzień pokazał, że gdy społeczeństwo obywatelskie działa wspólnie, możemy wypracować rozwiązania wzmacniające demokrację, sprzyjające spójności społecznej oraz budujące Europę, która naprawdę przynosi korzyści obywatelom.*

Henna Virkkunen, wiceprzewodnicząca wykonawcza Komisji Europejskiej do spraw suwerenności technologicznej, bezpieczeństwa i demokracji, podkreśliła, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego mają zasadnicze znaczenie dla zaszczepienia podstawowych wartości europejskich w społeczeństwie.

Wiceprzewodniczący Parlamentu Europejskiego **Victor Negrescu** wezwał stanowczo organizacje społeczeństwa obywatelskiego do działania, do pokazania swojej siły i do reagowania na agresywną retorykę: *Potrzebne jest silne społeczeństwo obywatelskie, które musi zawiązać prawdziwe partnerstwo z decydentami, by wspólnie budować spójne społeczeństwo mające rzeczywisty wpływ na życie ludzi.*

Przedstawicielki i przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego zwrócili uwagę, że społeczeństwo obywatelskie jest nie tylko usługodawcą, lecz fundamentem demokracji i uczestnictwa.

Nataša Vučković, sekretarz generalna serbskiej fundacji Centre for Democracy, wyraziła optymistyczną wiarę w społeczeństwo obywatelskie, które może pomagać w zwalczaniu podstawowych przyczyn antydemokratycznych oraz antyeuropejskich narracji w UE i krajach kandydujących, a także przeciwdziałać ich rozpowszechnianiu. W tym celu należy przybliżyć Unię Europejską obywatelom i zadbać o to, by wszyscy

Diagnoza dla Europy – niepewno?? jako nowa normalno??

Nasze społeczeństwa toczy niewidoczna choroba wszechobecnej niepewności. Ludzie czują, że nie mają na nic wpływu i są na łasce sił pozostających poza ich kontrolą – mówi Albena Azmanova, wykładowczyni i wielokrotnie nagradzana autorka, która wygłosiła niezwykle mocne przemówienie podczas Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego EKES-u. W wywiadzie dla EKES Info opisała główne przyczyny tej epidemii, m.in. tendencję do priorytetowego traktowania równości w stosunku do stabilności gospodarczej.

W przemówieniu podczas Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego mówiła pani o epidemii niepewności, która jest przyczyną kurczących się swobód politycznych. Opisuje ją pani jako niewidoczną chorobę, która prowadzi nas do obłędu. Czym jest ta „epidemii niepewności”? Skąd się bierze?

Coraz więcej ludzi jest na skraju załamania i w zamożnych społeczeństwach coraz częściej dochodzi do śmierci z rozpacz – zwłaszcza do samobójstw w miejscu pracy. Jest to najbardziej bolesny i też najbardziej wystający wierzchołek ogromnej, ale niewidocznej góry lodowej, czyli niepewności wynikającej z braku bezpieczeństwa naszych źródeł utrzymania. To nie tak, że ludzie są oburzeni, a zaufanie do instytucji politycznych maleje, choć często się o tym mówi. Nieufność jest jak najbardziej zdrowa – dzięki niej domagamy się odpowiedzialności. Podobnie gniew może być produktywny – każe nam walczyć o sprawiedliwość i generuje potrzebne zmiany.

Jednak obecna choroba naszych społeczeństw, którą w mojej pracy nazywam wszechobecną niepewnością, to coś innego. Jest to szczególny rodzaj braku bezpieczeństwa, dotkliwy *brak poczucia panowania nad czymkolwiek*. Ludzie czują się zdani na łaskę sił, których nie mogą kontrolować.

Jako jednostki doświadczamy niepewności jako *niezdolności do radzenia sobie* z podstawowymi zadaniami naszego życia. Właśnie to poczucie niezdolności do radzenia sobie sprawia, że zaczynamy się bać – upadku, utraty tego, co mamy: pracy, oszczędności, zdolności do pracy, sił umysłowych. Problemem jest więc nie tyle ubóstwo czy nierówności, lecz doświadczona lub przewidywana strata i obawa przed upadkiem. W ten sposób jednostki odczuwają niepewność.

Natomiast społeczeństwa doświadczają niepewności jako niezdolności do sprawowania rządów i mierzenia się z wyzwaniami. Weźmy przykład pandemii COVID-19. Jak to możliwe, że nasze bogate, wykształcone i świetnie zarządzane społeczeństwa dopuściły do narażenia zdrowia publicznego przez wirus, który nie był ani całkowicie nieznany, ani na tyle śmiertelny, by wywołać poważny kryzys zdrowotny, a następnie gospodarczy i społeczny? Odpowiedź brzmi: ponieważ nasze rządy ograniczyły inwestycje publiczne, m.in. w

opiekę zdrowotną.

Istnieje jeszcze inna cecha niepewności. Wywołują ją *określone strategie polityczne* – neoliberalne połączenie wolnych rynków i otwartych gospodarek, gdzie decyzje opierają się na rentowności. W warunkach globalnej rywalizacji o zyski, aby zapewnić konkurencyjność krajową lub unijną na rynku światowym, centrolewicowe i centroprawicowe elity rządzące na gwałt ograniczały zarówno bezpieczeństwo zatrudnienia (aby dać przedsiębiorstwom elastyczność niezbędną dla konkurencyjności), jak i wydatki na usługi publiczne. To oznacza, że każdy ma więcej obowiązków, ale mniej środków na ich wypełnienie. Musimy robić więcej, mając do dyspozycji mniej.

Przykładowo: Komisja Europejska żąda od państw członkowskich, by robiły więcej na rzecz sprawiedliwości społecznej, ale by też ograniczały wydatki. Ten rozdźwięk między coraz większą odpowiedzialnością a kurczącymi się zasobami wywołuje poczucie niepewności i obawy, czy podołamy naszym zadaniom. Nie jest to owa zdrowa niepewność, która sprawia, że chcemy rozwinąć skrzydła, spróbować naszych możliwości, podjąć ryzyko lub udowodnić, na co nas stać. Przeciwnie – to raczej toksyczny strach przed utratą środków do życia i nastawianie się na jeszcze trudniejszą przyszłość.

Z czego wynika wzrost popularności autorytarnych przywódców i partii prawicowych? Jak ocenia pani stan wolności demokratycznych i podstawowych wartości UE w Europie?

Rosnące poparcie dla prawicowych autorytarnych przywódców i partii wynika z *niepewności politycznej*. Ludzie cierpią z powodu braku poczucia bezpieczeństwa, więc marzą o pewności i stabilności. Czują, że nad niczym nie mają kontroli, więc pokładają swoje nadzieje w silnych przywódcach, którzy żelazną pięścią od razu zaprowadzą porządek. Tego typu przywódcy np. zwiększają wydatki na siły zbrojne i wzmacniają pozycję policji, tak jak ma to miejsce obecnie w UE.

Jednak podwaliny pod ten trend położyły już wcześniej partie centrowe, których rządy pogrążyły nasze społeczeństwa w niepewności – z powodu polityki neoliberalnej. Moim zdaniem szczególną odpowiedzialność za ten stan rzeczy ponoszą partie centrolewicowe. Choć sztandarowym hasłem demokracji społecznej od zawsze była walka o sprawiedliwość, centrolewica skoncentrowała się na zwalczaniu jednej formy niesprawiedliwości: nierówności. Tymczasem ludzie chcą stabilności ekonomicznej: bycia zdolnym do zarządzania swoim życiem i planowania przyszłości.

Przecież kiedy będziemy mieć idealnie równe, ale zarazem głęboko niepewne społeczeństwa, to nie będą one mogły dobrze funkcjonować i się rozwijać. Poza tym ludzie niekoniecznie chcą usunąć wszelką nierówność, zwłaszcza jeśli oznaczałoby to, że są przegranymi, którym w ramach redystrybucji należy się jakiś ochłap (i upokorzenie). Nikt nie chce być tym przegranym.

W swoim przemówieniu mówiła pani też o swoistych „igrzyskach bycia ofiarą”. Czym one są i dlaczego powinniśmy od nich odejść?

W ciągu ostatnich mniej więcej pięciu dekad walka z dyskryminacją przybrała formę polityki tożsamości. Grupy, które w przeszłości były dyskryminowane, zaczęto traktować jako mniejszości chronione, a ich status został podwyższony dzięki działaniom pozytywnym, takim jak ukierunkowane awanse i systemy kwot. Jednak gdy ma to miejsce w warunkach wszechobecnej niepewności – kiedy dobre miejsca pracy i inne zasoby są ograniczone – te chronione grupy stają się rywalem w walce o te rzadkie dobra. Wówczas bycie ofiarą daje swoistą kartę przetargową – im większa jest postrzegana krzywda, tym głośniejsze żądania prawa do ochrony.

Z jednej strony prowadzi to do niechęci między konkurującymi ze sobą grupami, co osłabia solidarność. Z drugiej strony żadna grupa nie wygra, skoro wciąż wszystkie pozostają ofiarami. Bycie ofiarą i obiektem dyskryminacji jest bowiem właśnie tym, co daje im podstawy do domagania się ochrony. Jedynymi zwycięzcami tej nieszczęsnej gry o dostęp do zasobów i specjalną ochronę są elity, które wielkodusznie udzielają swojej przychylności. W efekcie zubożałe i pozbawione jakiegokolwiek wpływu grupy zwalczają się nawzajem, podczas gdy ich przywódcy i elity polityczne zyskują na władzy.

Dlaczego społeczeństwo obywatelskie jest tak ważne dla utrzymania demokracji i swobód obywatelskich, które wciąż uważamy za oczywistość? Dlaczego to społeczeństwo obywatelskie, a nie wybory demokratyczne hamują nadużycia władzy?

Kiedy wrzucamy głos do urny, jesteśmy sami. Głosując, dajemy wyraz naszej głębokiej frustracji z powodu braku kontroli i poczucia bezpieczeństwa. Stąd bierze się wzrost popularności partii kontestacyjnych w wolnych i uczciwych wyborach. Natomiast społeczeństwo obywatelskie opiera się na innej logice i ma szczególne źródło władzy: wspólnotę. Gdy jesteśmy z innymi, skupieni wokół wspólnej sprawy, nie jesteśmy sami. Kiedy możemy polegać na wsparciu osób myślących podobnie, poczucie niepewności i braku kontroli nie jest tak dotkliwe. A kiedy niepewność i strach słabną, możemy wreszcie myśleć do przodu i z większym rozmachem.

***Albena Azmanowa** jest profesorem nauk politycznych i społecznych na City St George's, University of London i współredaktorką czasopisma „Emancipations”. Jej ostatnia książka „Capitalism on Edge”, wydana w 2020 r., była wielokrotnie wyróżniana, m.in. nagrodą Michael Harrington Book Prize, którą Amerykańskie Stowarzyszenie Nauk Politycznych przyznaje „wybitnej pracy, która pokazuje, jak stypendia mogą być wykorzystywane w walce o lepszy świat”.*

Znaczenie krytycznego myślenia

„Nauczamy uczniów, że fakty muszą być weryfikowane, ale opinie powinny być omawiane z szacunkiem. Prawdziwe krytyczne myślenie szanuje różnorodność poglądów” – powiedział Richard Vaško ze Słowackiego Stowarzyszenia Debat (SDA), laureat Nagrody EKES-u dla Społeczeństwa Obywatelskiego za

zwalczanie polaryzacji dzięki „olimpiadzie krytycznego myślenia”. Richard Vaško, którego projekt zdobył pierwszą nagrodę, porozmawiał z nami o olimpiadzie i o tym, dlaczego nauczanie krytycznego myślenia ma kluczowe znaczenie w dzisiejszym świecie, w którym króluje polaryzacja i dezinformacja.

Czy mógłby Pan opisać jedną rozgrywkę lub jeden etap olimpiady krytycznego myślenia? Czy mógłby Pan podać przykład zadania lub pytania?

Na etapach szkolnych i regionalnych olimpiady krytycznego myślenia uczniowie biorą udział w testach trwających od jednej do dwóch godzin, z pełnym dostępem do internetu i internetowych narzędzi weryfikacji informacji, w ramach których rozwiązują szereg zadań. Wyzwania koncentrują się na umiejętności korzystania z mediów, wykrywaniu manipulacji i stronniczości, interpretacji danych i badań, identyfikacji

błędów logicznych oraz formułowaniu własnych argumentów.

Na przykład podczas ostatniej edycji olimpiady uczniowie zostali poproszeni o sformułowanie argumentu na temat tego, czy „w szkołach należy zainstalować kamery w celu zwiększenia bezpieczeństwa” – jest to aktualny problem w słowackiej debacie publicznej. W innym zadaniu wymagano od nich przeanalizowania viralowego [filmu na TikToku](#) promującego teorię spiskową na temat Taylor Swift i wskazania typowych cech myślenia spiskowego. W trzecim zadaniu mieli zdecydować, który z dwóch filmów wideo został [wygenerowany przez sztuczną inteligencję](#), a który jest [autentyczny](#).

Wszystkie poprzednie [testy](#) są publicznie dostępne w języku słowackim pod adresem www.okm.sk.

Jakie nadzieje wiąże Pan z olimpiadą krytycznego myślenia? Co skłoniło Pana do rozpoczęcia tego projektu?

Naszym celem jest pomoc uczniom w wieku, w którym zaczynają korzystać z mediów społecznościowych i stają się użytkownikami treści cyfrowych, w rozwijaniu umiejętności korzystania z tej przestrzeni w sposób krytyczny, odpowiedzialny i przemyślany. Dzięki regularnym informacjom zwrotnym po każdym etapie oraz kursom e-uczenia się dostępnym w przygotowaniach uczniowie zdobywają przekrojowe nawyki i narzędzia, które mogą stosować w życiu codziennym. Docelowo dążymy do wychowania pokolenia młodych ludzi, którzy będą świadomi, odporni na dezinformację i zdatni do prowadzenia konstruktywnego dialogu opartego na faktach.

Zainaugurowaliśmy ten projekt w odpowiedzi na krytyczną lukę w naszym systemie edukacji: umiejętności korzystania z mediów i krytyczne myślenie są nadal zdecydowanie niedostatecznie obecne w formalnych programach nauczania. Ponad połowa słowackich uczniów nigdy nie uczy się, jak ocenić, czy informacje są wiarygodne. Jedynie [16 %](#) słowackiej młodzieży regularnie weryfikuje informacje z mediów. W rezultacie [56 %](#) ludności wierzy w teorie spiskowe lub jawne kłamstwa. Chcieliśmy to zmienić poprzez wprowadzenie skalowalnych i skutecznych działań dla szkół w całym kraju.

Dlaczego Pana zdaniem rozwijanie krytycznego myślenia jest w obecnym kontekście tak ważne? Czy mamy szansę wygrać wojnę z fałszywymi informacjami?

Fałszywe informacje zawsze istniały w jakiejś formie, ale obecnie żyjemy w epoce bezprecedensowego przeciążenia informacyjnego. Ponieważ media społecznościowe są głównym źródłem informacji dla wielu młodych ludzi, każdy może łatwo rozpowszechniać dezinformację, informacje wprowadzające w błąd lub nawoływać do nienawiści. Uczenie się, jak filtrować ten chaotyczny krajobraz informacyjny i jak się w nim poruszać, stało się kluczową umiejętnością życiową.

Niemniej nigdy nie uda nam się w pełni „wygrać” wojny z fałszywymi informacjami – jest to ruchomy cel, który stale się zmienia. Możemy jednak wyposażać młodych ludzi w narzędzia, które pozwolą im lepiej poruszać się w tym środowisku, zadawać trafne pytania i zastanowić się, zanim przekażą dalej otrzymane informacje.

Czy otrzymał Pan jakieś uwagi na temat swojego projektu? Czy mógłby Pan podać jakiś przykład?

Po każdym etapie zbieramy szczegółowe informacje zwrotne, a odpowiedzi są w przeważającej mierze pozytywne. Na przykład 93 % nauczycieli, których uczniowie uczestniczyli w olimpiadzie, stwierdziło, że

pomaga ona budować odporność ich uczniów na dezinformację i oszustwa. Ponadto w ostatnim etapie Net Promoter Score – kluczowy wskaźnik zadowolenia użytkowników – osiągnął +76, co uznaje się za znakomity wynik.

Jakiej rady udzieliłby Pan innym organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, by ich działania i programy przynosiły efekty?

Każdy kraj i kontekst jest różny, a lokalne organizacje najlepiej wiedzą, co w ich społecznościach działa najlepiej. Oto jednak kilka zasad, które sprawdziły się w naszym przypadku:

Przede wszystkim nie mówimy młodym ludziom, co należy myśleć. Prawdziwe krytyczne myślenie uwzględnia różnorodność punktów widzenia. Jeśli uczniowie czują, że ich opinie są odrzucane lub gdy dyktuje im się, jakie opinie mają mieć, nie angażują się. Nauczamy uczniów, że fakty muszą być weryfikowane, ale opinie powinny być omawiane z szacunkiem.

Po drugie, kluczowe znaczenie mają dostępność i inkluzywność. Jeśli nie „wyjdziemy z bańki” i nie dotrzemy poza elitarne szkoły, nie wywrzemy rzeczywistego wpływu. Nasz program jest bezpłatny i w pełni cyfrowy, zakłada niskie bariery wejścia, a także jest dostępny w języku naszej największej mniejszości etnicznej. W tym roku 53 % uczestników pochodziło ze średnich szkół zawodowych.

Po trzecie, od samego początku musimy myśleć o skalowalności i wykorzystywać do tego nowe technologie. Wykorzystujemy sztuczną inteligencję do oceny odpowiedzi otwartych, co umożliwia nam utrzymanie wysokiej jakości działania edukacyjnego bez uciekania się do testów wielokrotnego wyboru. Choć epoka cyfrowa niesie ze sobą poważne wyzwania, zapewnia nam również potężne narzędzia do radzenia sobie z nimi.

Richard Vaško jest członkiem Stowarzyszenia Debat Słowackich (SDA) od 12 roku życia. Wygrał Słowacką Krajową Ligę Debaty w szkole średniej i reprezentował Słowację na światowych szkolnych mistrzostwach dyskusyjnych. Ukończył z wyróżnieniem studia w dziedzinie prawa, polityki i filozofii na uniwersytecie Warwick w Wielkiej Brytanii i obecnie kontynuuje studia magisterskie na uniwersytecie Cambridge w dziedzinie edukacji (wiedza, władza, polityka).

Od 2021 r. Richard pracuje w SDA, gdzie utworzył i obecnie koordynuje olimpiadę krytycznego myślenia. Współpracował również ze zespołem ds. komunikacji strategicznej (StratCom) słowackiego Ministerstwa Edukacji i jest współautorem podręczników szkoleniowych dla nauczycieli w zakresie umiejętności korzystania z mediów dla Narodowego Instytutu Edukacji i Młodzieży. Prowadzi badania i organizuje wieloetniczną szkołę letnią dla dzieci znajdujących się w niekorzystnej sytuacji we współpracy z Instytutem Mathias Bel, organizacją pozarządową zajmującą się mniejszościami etnicznymi i marginalizowanymi społecznościami romskimi na Słowacji.

NAGRODA EKES-U DLA SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W PIGUŃCE

15th EESC Civil Society Prize
**Combating harmful polarisation
of European society**

Sztandarowa Nagroda EKES-u dla Społeczeństwa Obywatelskiego została dotychczas przyznana 15 razy. Nagrodą tą wyróżniane są projekty oparte na szczególnie kreatywnym i nowatorskim podejściu do kwestii mających duże znaczenie dla UE.

Projekt może zgłosić dowolna organizacja społeczeństwa obywatelskiego oficjalnie zarejestrowana w Unii Europejskiej, działająca na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym lub europejskim. O nagrodę mogą również ubiegać się osoby fizyczne mieszkające w UE, a także przedsiębiorstwa zarejestrowane lub działające w UE, pod warunkiem że ich projekty są zdecydowanie nienastawione na zysk.

Wszystkie kwalifikujące się inicjatywy i projekty muszą być podejmowane w UE. Warunkiem jest, by zostały już zrealizowane lub przynajmniej rozpoczęte przed upływem terminu składania zgłoszeń.

Celem nagrody jest uświadomienie obywatelom wybitnego wkładu społeczeństwa obywatelskiego w kreowanie tożsamości europejskiej i europejskiego obywatelstwa oraz w krzewienie wspólnych wartości wspierających integrację europejską.

Co roku wybierany jest inny temat. W 2023 r. projekty dotyczyły przede wszystkim zdrowia psychicznego. W 2022 r. EKES wyjątkowo przyznał nagrodę w dwóch kategoriach tematycznych: młodzież i Ukraina. W 2021 r. nagrodą uhonorowano projekty w dziedzinie klimatu sprzyjające sprawiedliwej transformacji. W 2020 r. EKES jednorazowo zastąpił Nagrodę dla Społeczeństwa Obywatelskiego Nagrodą za Solidarność Obywatelską poświęconą walce z pandemią COVID-19. Inne tematy poprzednich edycji obejmowały równouprawnienie płci, wzmocnienie pozycji kobiet, tożsamość europejską, dziedzictwo kulturowe oraz migrację.

W październiku 2024 r. EKES ogłosił 15. Nagrodę dla Społeczeństwa Obywatelskiego za pokonywanie szkodliwej polaryzacji społeczeństwa europejskiego.

Kwestia polaryzacji jest pilniejsza niż kiedykolwiek wcześniej. W wyniku wielu kryzysów, których doświadczyliśmy w tym samym czasie – w tym pandemii COVID-19, wojny Rosji w Ukrainie oraz powszechnego braku stabilności społecznej i gospodarczej – wzrosła nieufność do instytucji i organów publicznych, co prowadzi do szkodliwej polaryzacji.

Społeczeństwo obywatelskie odgrywa pierwszoplanową rolę w pokonywaniu tego braku zaufania, monitorowaniu ognisk polaryzacji w internecie i poza nim, wzmacnianiu spójności społecznej oraz kultywowaniu ideałów demokratycznych. Współ z organami publicznymi może ono pomagać w ochronie demokracji liberalnej przed tendencjami autorytarnymi.

Dlatego też EKES postanowił przyznać ostatnią Nagrodę dla Społeczeństwa Obywatelskiego za skuteczne inicjatywy nienastawione na zysk, w których wprowadza się środki na rzecz zapobiegania, wczesnego ostrzegania i (w razie potrzeby) deeskalacji. Zapewniają one poszanowanie wartości demokratycznych, a także zapobiegają szkodliwej polaryzacji oraz aktom przemocy z powodu jednostronnej narracji.

POZNAJ ZWYCIĘZCÓW

W 15. edycji Nagrody EKES-u dla Społeczeństwa Obywatelskiego wyróżniono trzy organizacje - ze Słowacji, Belgii i Francji - za inspirujące sposoby przeciwdziałania negatywnej polaryzacji w całej Europie. Listę zwycięzców ogłoszono 20 marca, na ceremonii wręczenia nagród podczas [Tygodnia Społeczeństwa](#)

Obywatelskiego.

Nagroda pieniężna została podzielona między trzy zwycięskie organizacje. Pierwsza z nich otrzymała 14 tys. EUR, a kolejne dwie - po 9 tys. EUR.

PIERWSZE MIEJSCE: Słowackie Stowarzyszenie *Debat* za *Olimpiadę Krytycznego Myślenia*.

[Słowackie Stowarzyszenie Debat](#) jest organizacją pozarządową na Słowacji. Jej misją jest promowanie postawy otwartości i krytycznego myślenia, a także aktywnego obywatelstwa wśród słowackiej młodzieży. Stowarzyszenie realizuje szereg programów dla młodych ludzi, w których uczy oceniać fakty i opinie, formułować własne argumenty i krytycznie śledzić treści mediów, aby docierać do wiarygodnych źródeł informacji. W ten sposób tworzy przestrzeń otwartej i publicznej debaty na temat kluczowych wyzwań stojących przed słowackim społeczeństwem.

Jednym z najbardziej udanych programów, który wystartował w 2021 r., są **Olimpiady Krytycznego Myślenia**. Ta innowacyjna inicjatywa przyjęła się już na dobre w szkolnym krajobrazie Słowacji: w ubiegłym roku uczestniczyło w niej prawie 9 tys. uczniów z ponad 300 szkół. Olimpiada wyrabia czujność na informacje wprowadzające w błąd. Tymczasem dezinformacja jest na Słowacji plagą - aż 61% Słowaczek i Słowaków nie ufa mediom, a ponad połowa wierzy w różne teorie spiskowe. Olimpiada Krytycznego Myślenia wychodzi naprzeciw temu wyzwaniu i uczy korzystania z mediów oraz zmienia nawyki konsumpcyjne młodych ludzi.

Konkurs adresowany jest do uczniów w trzech grupach wiekowych (z przedziału 13-18 lat), którzy w trzech rundach mierzą się z rzeczywistymi wyzwaniami medialnymi. Zadania konkursowe są ułożone tak, by odzwierciedlać treści, z którymi uczestnicy faktycznie mogą zetknąć się na co dzień. Uczniowie analizują filmiki na TikToku, sprawdzają treści stworzone przez sztuczną inteligencję, oceniają posty na Instagramie, a także starają się oddzielić rzetelne informacje od tych wprowadzających w błąd. Uczestniczą też w rundzie wystąpień publicznych, podczas której przekonują rówieśników do swych racji.

Olimpiada Krytycznego Myślenia przyczynia się do depolaryzacji społeczeństwa, gdyż uczy tysiące młodych ludzi przyjmować różne punkty widzenia, rozpoznawać stereotypowe myślenie i konstruktywnie wyrażać poglądy - powiedział Richard Vaško, założyciel i koordynator programu. Konkurs w praktyczny sposób rozwija krytyczne myślenie i umiejętności korzystania z mediów, a to uodparnia młodych odbiorców na dezinformację i pozwala im z wyczuciem śledzić debaty społeczne i angażować się w nie.

DRUGIE MIEJSCE: Francuska organizacja *Reporters d'Espoirs* za program szkoleń w dziedzinie dziennikarstwa *Prix Européen Jeunes Reporters d'Espoirs*.

[Reporterzy Nadziei](#) to francuska organizacja nienastawiona na zysk działająca od 2003 r. Wprowadziła ona metodę tzw. dziennikarstwa rozwiązań, która jest obecnie powszechnie stosowana. Ten model dziennikarstwa stara się odpowiedzieć na wyzwania, przed którymi stoi dziś społeczeństwo. Organizacja

zachęca dziennikarzy do tego pozytywnego modelu i wieloma nagrodami wyróżnia najlepsze relacje oraz nowatorskie rozwiązania redakcyjne dziennikarzy i młodzieży.

Europejska Nagroda dla Młodych Reporterów Nadziei (*Prix Européen Jeunes Reporters d'Espoirs*) to inicjatywa nagradzania i szkolenia francuskojęzycznych dziennikarzy stosujących dziennikarstwo rozwiązań. W ramach interdyscyplinarnego programu, na kursie internetowym prowadzonym we współpracy ze Szkołą Dziennikarstwa w Aix-Marseille kandydaci poznają techniki dziennikarstwa rozwiązań. Każdy uczestnik ma również mentora, z którym doskonalą swój warsztat pisania i mówienia oraz prezentowania informacji. Zwycięzcy przyjeżdżają do Paryża na dwudniową imprezę szkoleniową, podczas której spotykają się z innymi dziennikarzami i ekspertami o podobnych poglądach z całej Europy. Sześcioro zwycięzców otrzymuje nagrody o łącznej wartości 10 tys. EUR.

*Zwalczanie polaryzacji jest nieodłącznym elementem dziennikarstwa rozwiązań. Ten model pokazuje złożoność świata, wielość podmiotów, które – razem lub niezależnie od siebie – podejmują działania na wszystkich poziomach i we wszystkich krajach. Dziennikarstwo rozwiązań opisuje także możliwości upowszechniania lokalnych inicjatyw – wyjaśnia **Gilles Vanderpooten**, szef organizacji *Reporters d'Espoirs*.*

Do pierwszych trzech edycji zgłosiło się ponad 400 kandydatów z 25 krajów. A obecna, czwarta już edycja będzie liczyć zapewne ponad 300 zgłoszeń. Dotąd w ramach tego projektu ponad 75 francuskojęzycznych kandydatów miało szansę doskonalić swój warsztat w mowie i w piśmie.

Inicjatywę tę można jednak łatwo wdrożyć także w innych krajach. Zespół *Reporters d'Espoirs* prowadzi już rozmowy z dziennikarzami w Hiszpanii, we Włoszech i w Belgii na temat współpracy i dalszego rozwijania tej nagrody.

Naszą ambicją jest upowszechnienie tego projektu także poza francuskim obszarem językowym, w innych językach Unii Europejskiej – powiedział Gilles Vanderpooten. W ten sposób coraz więcej młodych ludzi będzie angażować się w „Europę rozwiązań”.

TRZECIE MIEJSCE: FEC Diversité asbl z Belgii za projekt *ESCAPE GAME EXTREME DROITE pour se désintoxiquer* (*Ucieczka od skrajnej prawicy – nie daj się zamuli?!*)

W Europie i na całym świecie ideologie prawicowe zyskują na sile. Skrajnie prawicowe partie zdobywają coraz większe poparcie i szerzy się populizm. Belgijska organizacja non-profit [FEC Diversité](#) opracowała grę dla nauczycieli, związków zawodowych i zwykłych obywateli, aby walczyć z postawami skrajnie prawicowymi.

Ucieczka od skrajnej prawicy – nie daj się zamulić! (*ESCAPE GAME EXTREME DROITE pour se désintoxiquer*) to gra ewakuacyjna, która w ciekawy sposób pozwala graczom „wyleczyć się” z idei skrajnie prawicowych. Na początku uczestnicy gry są informowani, że zostali zakażeni ideologią skrajnie prawicową i jako odtrutkę muszą wykonać szereg zadań. W trakcie gry przekonują się, jak dalece poglądy skrajnie prawicowe są rozpowszechnione i wzmacniane przez społeczeństwo.

Gra składa się z czterech stref i w każdej z nich gracze muszą poddać się innej próbie. W strefie A poprzez wymianę zdań z 19 obiektami dyskutują o tym, jak postawy skrajnie prawicowe wpływają na środowisko pracy. W strefie B czytają prawdziwe relacje migrantów, aby zrozumieć, jak wyglądała ich podróż do Europy. W strefie C słuchają przemówienia o treściach skrajnie prawicowych, a jednocześnie oglądają odpowiadające im ilustracje. W strefie D zapoznają się ze sprawozdaniem na temat partii skrajnie prawicowej, po czym

rozwiązują krzyżówki na ten temat.

Grę prowadzą animatorzy ubrani w kombinezony i maski gazowe, mówiący zniekształconym głosem. Zadania zaprojektowano tak, by angażowały wszystkie pięć zmysłów i bezpośrednio oddziaływały na uczestników, wyculając ich na zagrożenie dla demokracji w Europie.

Inicjatywę rozpoczęto w czerwcu 2023 r. i od tego czasu „odtruto” prawie tysiąc uczestników. Informację o nowatorskiej grze przekazywano w związkach zawodowych, wśród pracowników, w organizacjach i szkołach w Belgii i poza nią. Chętni przyjeżdżali nawet z Francji i Bułgarii, aby zmierzyć się z zadaniami – i odtworzyć podobną grę u siebie.

*Jesteśmy dumni z tego innowacyjnego narzędzia edukacyjnego. Nasza gra wciąga i interaktywnie podejmuje problem ideologii skrajnie prawicowych – mówi **Malika Borbouse** z FEC Diversité. Nasza inicjatywa wspiera dialog oraz zbiorową refleksję. W ten sposób łagodzi napięcia i promuje bardziej integracyjne społeczeństwo.*

Poznaj innych kandydatów

W tegorocznym konkursie wpłynęło 58 zgłoszeń od osób fizycznych, przedsiębiorstw prywatnych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego z wielu państw członkowskich UE, co świadczy o szerokiej reprezentacji geograficznej.

Kandydaci zajmują się wieloma różnymi kwestiami: od zaangażowania i upodmiotowienia młodzieży po spójność społeczną i włączenie społeczne, od informacji wprowadzających w błąd i umiejętności korzystania z mediów po prawa człowieka i równouprawnienie płci.

Wiele inicjatyw rozwiązuje problem u jego źródeł oraz przyczynia się do zapobiegania polaryzacji.

Takie inicjatywy jak **Euth Voices for Social Change**, prowadzona przez organizację non-profit [Youthmakers Hub](#) w Grecji, mają umożliwiać młodym ludziom wprowadzanie pozytywnych zmian w społecznościach. Te projekty zwalczają szkodliwą polaryzację, gdyż sprzyjają kulturze tolerancji poprzez zachęcanie ludzi do udziału w konstruktywnym dialogu i do sprzeciwiania się narracji prowadzącej do podziałów, na przykład za pomocą szkoleń w zakresie umiejętności cyfrowych oraz dzięki tworzeniu podcastów.

Inne projekty przeciwdziałają polaryzującej narracji i radykalizacji postaw. Niwelują różnice kulturowe, etniczne i pokoleniowe, eliminują podziały społeczne, sprzyjają wzajemnemu zrozumieniu i współpracy, chronią prawa podstawowe i wzmacniają spójność społeczną.

W ramach **DEMDIS Digital Discussion** – inicjatywy zainaugurowanej przez [DEMDIS](#) na Słowacji – stworzono nową platformę oprogramowania do prowadzenia uczciwej dyskusji cyfrowej, nawet na kontrowersyjne tematy. Użytkownicy głosują nad oświadczeniami i są umieszczani w odrębnych grupach opiniotwórczych. Projekt umożliwia budowanie pomostów między spolaryzowanymi grupami dzięki wspólnej płaszczyźnie porozumienia.

Przewodnik po prawach człowieka [Baltic Human Rights Society](#) jest jednym z przykładów tego, w jaki sposób społeczeństwo obywatelskie może przyczyniać się do ochrony praw podstawowych. Został on udostępniony w formie platformy internetowej, która służy do edukacji w zakresie praw człowieka oraz wyjaśnia w wielu językach, w jaki sposób prawa człowieka mogą i powinny funkcjonować w konkretnych sytuacjach życia codziennego.

Tegoroczne zgłoszenia dotyczyły również przeciwdziałania polaryzacji za pomocą kultury i sztuki, w takiej formie jak na przykład **Atlas géopolitique de la culture et des médias indépendants en Europe** organizacji [Arty Farty](#). W inicjatywie uwypuklono priorytetowe tematy sieci niezależnych organizacji kulturalnych i medialnych z całej Europy, takie jak włączenie społeczne, zmniejszenie podziałów terytorialnych lub potrzeba zwalczania dezinformacji. Te projekty pokazują, że kultura i media mogą przyczyniać się do przeobrażenia społeczeństwa oraz do zmniejszenia jego polaryzacji.

[Dzień Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej 2025: Europejska inicjatywa obywatelska musi w pełni wykorzystać swój potencjał](#)

Europejska inicjatywa obywatelska okazała się skutecznym narzędziem zwiększania udziału obywateli w życiu politycznym UE. Należy ją jednak wzmocnić, aby przeciwdziałać ryzyku

oddzielenia instytucji UE od zwykłych Europejczyków.

[Europejska inicjatywa obywatelska \(EIO\)](#) to unijny mechanizm uczestnictwa mający na celu wzmocnienie demokracji bezpośredniej poprzez umożliwienie co najmniej milionowi obywateli UE (z określoną minimalną liczbą obywateli z co najmniej siedmiu państw członkowskich) zwrócenia się do Komisji Europejskiej o zaproponowanie aktu prawnego w dziedzinie, w której państwa członkowskie przekazały uprawnienia na szczebel UE.

Od 2012 r., kiedy to uruchomiono EIO, Komisja Europejska zarejestrowała 119 inicjatyw, a ich organizatorzy zebrali ok. 20 mln podpisów. Do tej pory 11 inicjatyw zostało zatwierdzonych jako udane, a 10 z nich otrzymało już odpowiedź Komisji.

[Dzień Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej](#), organizowany co roku przez Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES), jest ważnym forum i platformą, na której zarejestrowani i przyszli organizatorzy EIO i zainteresowane strony mogą wymieniać się informacjami i doświadczeniami oraz przedstawiać opinie publicznej swoje EIO i działania.

W tym roku Dzień Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej obchodzono 18 marca w ramach Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego.

UE powinna podjąć dalsze kroki w kierunku demokracji uczestniczącej, aby uzupełnić jej formę przedstawicielską. Europejska inicjatywa obywatelska (EIO) jest pierwszym narzędziem demokracji uczestniczącej na szczeblu ponadnarodowym – powiedział wiceprzewodniczący EKES-u ds. komunikacji **Laurențiu Plosceanu**.

Według Europejskiej Rzecznik Praw Obywatelskich **Teresy Anjinho** europejska inicjatywa obywatelska jest potężnym środkiem, ale nie spożytkowano jej potencjału. *Musimy poprawić komunikację na temat jej celów i funkcji. Należy zintensyfikować kampanie uświadamiające, aby obywatele wiedzieli, co można, a czego nie można osiągnąć za pomocą EIO, oraz aby podejmowali działania. Zachowanie EIO jako istotnego środka wymaga przejrzystości, uczciwości i komunikacji. Jeśli poniesiemy porażkę, zawiedziemy również zaufanie do tego narzędzia, a także do przyszłości naszej Unii* – powiedziała Teresa Anjinho.

Podczas Dnia EIO przedstawiono dziewięć europejskich inicjatyw obywatelskich, w tym inicjatywy dotyczące dostępu do wody, bezpieczeństwa żywnościowego, aborcji, praw osób LGBTQ+, ochrony istniejących budynków przed wyburzeniem, ochrony dziedzictwa gier wideo, nowego modelu redukcji emisji poprzez inicjatywę Air-Quotas oraz nowych standardów zdrowotnych dotyczących wykorzystania psychodelików do celów medycznych.

W odpowiedzi na apele o zapewnienie finansowania inicjatyw EIO **Adriana Mungiu**, szefowa zespołu ds. EIO w Sekretariacie Generalnym Komisji, wezwała aktywistów, aby nie czekali na nowe i dość odległe rozwiązania budżetowe poświęcone wyłącznie EIO. Zamiast tego powinni oni w większym stopniu wykorzystywać środki dostępne w obecnym budżecie UE, w tym w rozdziałach dotyczących udziału obywateli. (at)

Trzy sposoby zbliżenia Europejczyków do Europy dzięki europejskiej inicjatywie obywatelskiej

Daniela Vancic

Europejska inicjatywa obywatelska jest naprawdę wyjątkowa: nigdzie indziej na świecie nie istnieje takie narzędzie pozwalające obywatelom wpływać bezpośrednio na prawodawstwo. Jednak nadal czeka ona na zasłużone uznanie, pisze Daniela Vancic, kierowniczka ds. polityki europejskiej i rzecznictwa w Democracy International, która podzieliła się trzema pomysłami na

zwiększenie skuteczności europejskiej inicjatywy obywatelskiej.

[Europejska inicjatywa obywatelska \(EIO\)](#) jest jednym z najpotężniejszych narzędzi demokratycznych UE, drugim po wyborach europejskich. Dzięki zaangażowaniu ponad 20 mln obywateli przez 13 lat od czasu jej ustanowienia EIO okazała się istotną platformą uczestnictwa. Pomimo swojego potencjału rzadko cieszy się jednak uznaniem, na jakie zasługuje.

Oto dlaczego europejska inicjatywa obywatelska jest ważna – i trzy pomysły, jak zwiększyć jej skuteczność.

Rola EIO w spolaryzowanym świecie

Co sprawia, że europejska inicjatywa obywatelska jest naprawdę wyjątkowa? Nie ma drugiego takiego narzędzia na świecie. EIO umożliwia obywatelom wywieranie bezpośredniego wpływu na prawodawstwo dzięki poparciu obywateli z co najmniej siedmiu państw członkowskich UE. W czasach, gdy rośnie polaryzacja polityczna, europejska inicjatywa obywatelska stanowi istotny pomost między obywatelami a decydentami politycznymi, wspierając współpracę, budując powiązania i napędzając rzeczywiste zmiany.

Jej głównym celem jest zachęcanie ludzi do angażowania się w kształtowanie polityki. Dzięki niej spotykają się różne grupy; pozwala ona inicjować debatę publiczną i wzmacniać głosy na scenie europejskiej. Na przykład inicjatywa [My Voice, My Choice](#), w ramach której zebrano niedawno ponad milion podpisów, zmobilizowała sieć działaczy, organizacji i osobistości publicznych (w tym postaci międzynarodowych, takich jak Barack Obama) i wywołała szerszą dyskusję na temat podstawowych wartości. Tego rodzaju mobilizacja tworzy trwałą wartość dla samej demokracji, a także dla przedmiotowej sprawy.

Ważne są terminowe działania

Europejska inicjatywa obywatelska ma ogromny potencjał demokratyczny, ale aby w pełni go uwolnić, niezbędne są terminowe działania ze strony instytucji UE. Chociaż niektóre inicjatywy, takie jak kampania [End the Cage Age](#), doprowadziły do pozytywnych zmian w polityce UE, często mija wiele czasu między poparciem opinii publicznej dla EIO a związanymi z nią działaniami legislacyjnymi. Może to być frustrujące dla społeczeństwa obywatelskiego i dla obywateli, którzy mogą stracić zaufanie do tego procesu.

Aby utrzymać dynamikę, UE powinna rozważyć przyspieszenie realizacji tych EIO, które otrzymują przytłaczające poparcie publiczne. Chociaż proces prawodawczy UE wymaga czasu, to gdy europejska inicjatywa obywatelska ma wyraźne i powszechne poparcie, należy jej poświęcić szczególną uwagę. Obywatele powinni mieć możliwość szybkiego przekształcenia swoich pomysłów w działania, co sprawi, że EIO stanie się katalizatorem terminowych zmian, a także narzędziem wywierania wpływu.

Rola organizacji społeczeństwa obywatelskiego w dążeniu do reformy europejskiej

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego zawsze znajdowały się w centrum EIO, mobilizując obywateli i uświadamiając im potencjał tego narzędzia. Organizacje takie jak Democracy International od samego początku odgrywały kluczową rolę w opracowywaniu i wspieraniu EIO. Jednak rola społeczeństwa obywatelskiego jest szersza.

Organizacje te muszą nadal opowiadać się za reformami, które mogą wzmocnić EIO jako instrument demokratyczny. Na przykład EIO powinna umożliwiać proponowanie zmian w traktatach UE, co jest dotąd niedostępne, ale może mieć głęboki wpływ na przyszłość Europy. Trwają dyskusje na temat reformy traktatów i coraz częściej przyjmuje się, że UE potrzebuje traktatu, który będzie w stanie sprostać wyzwaniom i możliwościom naszych czasów, w związku z czym ważniejsze niż kiedykolwiek jest rozszerzenie europejskiej inicjatywy obywatelskiej w celu zapewnienia obywatelom miejsca przy stole negocjacyjnym.

Pozwólmy, by europejska inicjatywa obywatelska była źródłem inspiracji dla polityki

Podnieśmy poziom ambicji europejskiej inicjatywy obywatelskiej. Jednym z pomysłów na uwolnienie jej pełnego potencjału jest uwzględnienie EIO, nawet jeśli nie spełniają one formalnych kryteriów. Nie każdy świetny pomysł przekroczy próg miliona podpisów, ale nie oznacza to, że nie jest warty rozważenia.

Prowadzenie kampanii na rzecz europejskiej inicjatywy obywatelskiej nie jest łatwe, zwłaszcza gdy wiąże się z ponadnarodowymi, wielojęzycznymi działaniami w wielu krajach. Nawet najlepsze pomysły mogą jednak nie zmobilizować zasobów pozwalających sprostać wyśrubowanym kryteriom europejskiej inicjatywy obywatelskiej.

Na przykład inicjatywa w sprawie jednolitej taryfy komunikacyjnej z 2012 r. nie był skuteczną europejską inicjatywą obywatelską według standardowej definicji, ale zainspirowała politykę „Roam Like at Home”, która weszła w życie pięć lat później z korzyścią dla milionów mobilnych Europejczyków mogących obecnie korzystać z roamingu transgranicznego bez opłat. Pokazuje to, że nawet europejskie inicjatywy obywatelskie, które nie osiągają celu odpowiedniej liczby podpisów, mogą spowodować zmianę polityki. UE powinna być otwarta na wszystkie pomysły obywateli, nawet te, które nie osiągają miliona podpisów, oraz na wykorzystywanie ich jako źródła inspiracji dla przyszłego prawodawstwa.

Główne wnioski

Europejska inicjatywa obywatelska jest niezwykle cennym narzędziem wzmacniania demokracji w Europie, zwłaszcza w czasach, gdy wartości demokratyczne są zagrożone na całym świecie. Umożliwia ona obywatelom przekazywanie swoich pomysłów na szczeblu UE, mobilizowanie wsparcia publicznego i wywieranie znaczącego wpływu. EIO ma już ponad dziesięć lat, nadszedł zatem czas, by zastanowić się nad tym wyjątkowym narzędziem i stworzyć silniejsze i bardziej bezpośrednie powiązania między obywatelami a instytucjami.

Dzięki stałemu wsparciu społeczeństwa obywatelskiego EIO może pomóc w budowaniu bardziej partycypacyjnej i reaktywnej Unii Europejskiej, wzmacniając jej pozycję światowego lidera demokracji.

Daniela Vancic jest kierowniczką ds. polityki europejskiej i rzecznictwa w [Democracy International](#), gdzie od 2017 r. jest orędowniczką demokracji uczestniczącej i bezpośredniej. Ma ponaddziesięcioletnie doświadczenie w procesach uczestnictwa obywatelskiego i jest uznaną ekspertką w dziedzinie europejskiej inicjatywy obywatelskiej. W 2022 r. współredagowała książkę „Complementary Democracy: The Art of Deliberative Listening”

[EIO "My Voice, My Choice": Ponad 1,2 mln osób opowiada si? za prawem do aborcji](#)

[Europejska inicjatywa obywatelska "My Voice, My Choice"](#) jest głosem za bezpieczną i dostępną aborcją dla wszystkich kobiet w całej UE. Została uruchomiona w kwietniu 2024 r. i skoordynowana przez słoweński Instytut 8 marca. Podpisało ją ponad milion osób na długo przed upływem terminu. EKES Info rozmawiał z organizatorami o pilnej potrzebie ich kampanii w obecnej sytuacji politycznej, w której kobiety w coraz większym stopniu tracą kontrolę nad swoimi prawami reprodukcyjnymi.

Co skłoniło Państwa do rozpoczęcia inicjatywy "My Voice, My Choice" i jaki jest jej ostateczny cel?

Zaczęliśmy zastanawiać się nad kampanią, która chroniłaby prawo do aborcji w Europie, prawie trzy lata temu, kiedy to orzeczenie w sprawie Roe vs. Wade zostało uchylone w USA. Kobiety w USA straciły z dnia na dzień swoje konstytucyjne prawo i zdaliśmy sobie sprawę, że musimy chronić aborcję również w Europie. Kobiety w Polsce umierają w szpitalach z powodu niemal całkowitego zakazu aborcji. W ciągu ostatnich kilku lat przeprowadziły one największe protesty na rzecz prawa do aborcji. Kobiety na Malcie nadal mogą pójść do więzienia, jeżeli zdecydują się na aborcję. W tym roku Giorgia Meloni zezwoliła grupom antyaborcyjnym na protesty w klinikach aborcyjnych i nękanie kobiet starających się o aborcję. Ponad 20 mln kobiet w Europie nie ma dostępu do aborcji.

Dlatego też rozpoczęliśmy kampanię „My Voice, My Choice”. Pracowaliśmy nad naszą propozycją z zespołem międzynarodowych prawników i utworzyliśmy silną sieć z udziałem organizacji z całej Europy.

Naszym celem jest ochrona prawa do aborcji na szczeblu UE oraz poprawa dostępu do aborcji dla kobiet, które obecnie muszą podróżować do innych krajów ze względu na zakaz aborcji (np. kobiety na Malcie i w Polsce) lub ze względu na wysoki wskaźnik odmowy wykonania aborcji z powodu klauzuli sumienia (co obserwuje się we Włoszech i Chorwacji), lub też po prostu z powodu braku środków finansowych na aborcję (na przykład w Niemczech lub Austrii).

Obecny klimat polityczny jest właśnie powodem, dla którego nasza kampania jest pilna. Musimy zjednoczyć się i pokazać, że większość ludzi opowiada się za prawem do aborcji i sprzeciwia się ograniczeniom praw reprodukcyjnych. Większość Europejki i Europejczyków popiera prawo do aborcji i musimy być zjednoczeni, aby je chronić.

Jakich konkretnych działań domagacie się od Komisji Europejskiej? Jak możecie osiągnąć swój cel, skoro zdrowie leży w kompetencji państw członkowskich?

Proponujemy, aby Komisja Europejska ustanowiła dla państw członkowskich mechanizm finansowy na zasadzie „opt-in” w celu pokrycia kosztów aborcji. Działałby on w sposób podobny do programów profilaktyki i leczenia nowotworów.

Zakłada się, że każdy, kto musi udać się do innego kraju w celu przeprowadzenia aborcji – ze względu na poważne ograniczenia w swoim kraju lub wysoki wskaźnik odmowy wykonania aborcji z powodu klauzuli sumienia – nie będzie musiał płacić za tę procedurę z własnej kieszeni. Obecnie tysiące kobiet podróżują do innych krajów, gdzie niekiedy płacą tysiące euro za ten zabieg. Nie każdy może sobie na to pozwolić.

Aborcja może nie wchodzić w zakres kompetencji Komisji Europejskiej, lecz programy finansowe związane z opieką zdrowotną już tak, dzięki czemu mogliśmy zarejestrować naszą EIO.

Dlaczego wybrali Państwo EIO do realizacji tego celu? Jak duże są nadzieje na pozytywną reakcję Komisji?

Nasza słoweńska organizacja, [Instytut 8 marca](#), który koordynuje kampanię "My Voice, My Choice", posiada rozległe doświadczenie w zakresie krajowych inicjatyw obywatelskich, zbierania podpisów i organizowania referendów. Dzięki krajowemu mechanizmowi inicjatywy obywatelskiej z powodzeniem zmieniliśmy już 15 ustaw w Słowenii i wygraliśmy dwa referenda krajowe. Dlatego też chcieliśmy znaleźć podobne narzędzie demokracji bezpośredniej na szczeblu UE. W ten sposób zapoznaliśmy się z europejską inicjatywą obywatelską. Chcieliśmy dokonać bezpośrednich zmian, które miałyby trwały wpływ na prawa reprodukcyjne dla wszystkich ludzi w Europie i dlatego postanowiliśmy rozpocząć zbieranie podpisów.

Przez cały czas trwania kampanii zapewnialiśmy poparcie polityczne ze strony wszystkich centrolewicowych grup politycznych w Parlamencie Europejskim i otrzymaliśmy wsparcie ze strony znaczących polityków na szczeblu krajowym w wielu państwach członkowskich UE. Mamy też dobre kontakty i utrwalone relacje z komisarzami. Mamy nadzieję, że wysłuchają oni ponad 1,2 mln osób, które popierają naszą inicjatywę.

W jaki sposób udało się Państwu zmobilizować ludzi z różnych krajów UE, aby wesprzeć Państwa inicjatywę i pomóc w zbieraniu podpisów? Z jakich kanałów korzystają Państwo, aby rozpowszechnić ten przekaz?

W trakcie kampanii budowaliśmy silną sieć ponad 300 organizacji i stworzyliśmy imponującą społeczność złożoną z ponad 2000 wolontariuszy z całej Europy. Chcieliśmy być obecni na ulicach europejskich miast, miasteczek i wsi, a nasi wolontariusze byli gotowi zebrać podpisy. Udało nam się uzyskać wyeksponować nasze działania w internecie na [Instagramie](#), ale korzystamy również z różnych kanałów, takich jak [Facebook](#), [TikTok](#), YouTube, [BlueSky](#), [X](#) i inne platformy mediów społecznościowych.

Na miesiąc przed upływem terminu przekroczyli Państwo próg miliona podpisów, niezbędny do przedłożenia Komisji Europejskiej europejskiej inicjatywy obywatelskiej. Jakiego rodzaju informacje zwrotne i wsparcie, w tym wsparcie finansowe, otrzymali Państwo do tej pory?

W grudniu, czyli dziewięć miesięcy po rozpoczęciu zbierania podpisów, mieliśmy ich już milion i zakończyliśmy kampanię z 1,2 miliona podpisów zebranych przed upływem terminu.

Udało nam się zebrać podpisy z pomocą naszej sieci i społeczności, ale w trakcie kampanii korzystaliśmy również z różnych możliwości jej finansowania. Kampania "My Voice, My Choice" zdobyła również Nagrodę Słoweńskiego Towarzystwa Socjologicznego i została zakwalifikowana do nagrody SozialMarie. Uzyskaliśmy również poparcie wszystkich centrolewicowych grup politycznych w Parlamencie Europejskim oraz indywidualne wsparcie ze strony różnych posłów do PE, wiceprzewodniczącego Parlamentu Europejskiego **Nicolae Ștefănuțy**, francuskiej senator **Melanie Vogel**, prezydent Słowenii **Natašy Pirc Musar** i premiera **Roberta Goloba**. Kampanię wspiera również wielu aktywistów i osób z różnych krajów UE, w tym **Luisa Neubauer** z Niemiec i **Alice Coffin** z Francji.

***[My Voice, My Choice](#)** to inicjatywa, która przekształca się w jeden z największych ruchów feministycznych w Europie. Zrzesza ona ponad 300 organizacji, niezliczonych zwolenników i zaangażowanych wolontariuszy z całej UE, którzy współpracują, aby zapewnić bezpieczną i dostępną aborcję w Unii Europejskiej.*

By poznać prawdę o wojnie, zapytaj tych, którzy? ni? na co dzie?

Ukrainę na tegorocznej edycji wydarzenia „[Twoja Europa - twoje zdanie!](#)” reprezentowała wraz ze swoimi uczniami Tatiana Powalajewa. Ta nauczycielka ze szkoły średniej w Charkowie ostatni raz stanęła przed swoją klasą w lutym 2022 r., a od tego

czasu uczy zdalnie. Opisuje trudności związane z pracą wychowawczyni w mieście położonym zaledwie 40 km od granicy z Rosją, które od początku wojny jest nieustannie atakowane.

Jak wojna wpłynęła na pani zdolność pracy jako wychowawczyni, nauczycielki? I ogólnie jak wpłynęła na system kształcenia w Ukrainie?

Dzisiaj w Charkowie prawie wszystkie szkoły przeszły na tryb nauki online, ponieważ nie dysponujemy wystarczającą liczbą schronów, aby zapewnić naszym uczniom bezpieczeństwo podczas zajęć stacjonarnych. Tak pracujemy już od trzech lat. Ostatni raz widziałam moich uczniów i uczennice w klasie 23 lutego 2022 r. Wielu z nich opuściło kraj, musiało tak zrobić. Mieszkają teraz w licznych krajach europejskich i jako nauczycielka czuję głęboki smutek. Tęsknię za nimi i wiem, że muszą zmagać się z wieloma rzeczami. Czasami muszą uczyć się w szkołach zarówno europejskich, jak i ukraińskich. To dla nich ogromne obciążenie. Tymczasem ci z nas, którzy pozostali w Ukrainie, żyją w ciągłym niebezpieczeństwie. Nikt nie zasługuje na takie warunki życia.

Uczenie i wspieranie uczniów w czasie wojny to coś, z czym nigdy wcześniej się nie zmierzyliśmy. Jedną z moich największych trudności jest to, że czuję się bezsilna i nie mam jak pomóc niektórym uczniom. Moja wiedza i doświadczenie czasami nie wystarczają, by poradzić sobie z ich problemami zdrowotnymi spowodowanymi stresem i jego skutkami. Obserwuję poważne zmiany w osobowości uczniów wynikające ze stresowego zaburzenia pourazowego, w którego przypadku pomoc lekarza jest pilniej potrzebna niż nauczyciela. Bolesne jest uświadomić sobie, że nie możesz ochronić swoich uczniów przed tymi ciężkimi doświadczeniami. Nadal jednak jesteśmy blisko uczniów, gotowi im pomagać, wspierać ich i opiekować się nimi.

Kolejna trudność polega na tym, by zachować własną odporność i być oparciem dla uczniów, nie tylko w dziedzinie związanej z przedmiotem, którego nauczam, ale także w innych aspektach życia. Silny, odporny nauczyciel może zaofiarować uczniom więcej, ale pytanie brzmi: jak utrzymać tę siłę? Nauczyciele żyjący i pracujący podczas wojny potrzebują tyle samo wsparcia, co każdy inny człowiek, ponieważ wspieramy dzieci, które są naszą przyszłością. Im bardziej pozytywnie nastawiony jest nauczyciel, tym większe wsparcie i lepszą opiekę otrzymują uczniowie.

Dlaczego pani zdaniem jest ważne, by zachęcać uczennice i uczniów do zainteresowania się polityką lub życiem obywatelskim bądź do udziału w takich międzynarodowych wydarzeniach jak „Twoja Europa - twoje zdanie!”?

Zachęcanie uczniów, by aktywnie podejmowali działania, jest jednym z podstawowych zadań nauczycieli. Inspirowanie ich do ciągłego angażowania się w życie polityczne jest jeszcze ważniejsze, ponieważ polityka ma znaczący wpływ na ludzką egzystencję. To zaangażowanie stwarza cenną okazję, by przedstawiać pomysły oraz rozwiązania wielu problemów, z którymi mamy dziś do czynienia.

Uczestnicząc w międzynarodowych wydarzeniach takich jak „Twoja Europa – twoje zdanie!”, uczniowie mogą znaleźć towarzyszy i zwolenników, by dzielić się pomysłami, pracować wspólnie nad najlepszymi rozwiązaniami i wymieniać się wartościowymi doświadczeniami. Spotykanie się z rówieśnikami niewątpliwie pozwala uczniom zastanowić się nad tym, jak bardzo są postępowi, jakie mają plany, cele i perspektywy oraz jakiego rodzaju rozwoju osobistego mogą dalej potrzebować.

Gdyby mogła pani jako nauczycielka w dzisiejszej Ukrainie powiedzieć coś innym nauczycielom lub innym szkołom, na co zwróciłaby pani uwagę?

Chciałbym przekazać moim koleżankom i kolegom oraz ich uczniom trzy spostrzeżenia. Po pierwsze, jeśli rzeczywiście chcesz poznać prawdę o wojnie, spytaj ludzi, którzy żyją nią na co dzień.

Po drugie, uświadom sobie, jak ważne jest trwanie w jedności, aby pomagać innym i być gotowym do zapobiegania katastrofom. Trzeba też zrozumieć, jak wiele znaczy należeć do silnej wspólnoty o wspólnych wartościach moralnych, interesach i perspektywach na przyszłość.

Trzecią sprawą, najbardziej pozytywną i optymistyczną, jest to, że żyjemy. Przeżywamy nasze życie, walczymy i osiągamy rezultaty. Doskonalimy się; mamy nadzieję na lepszą przyszłość i robimy wiele, aby dowieść, że nawet w najtrudniejszych czasach istnieją nadzieja i pragnienie życia. Szanujemy tych, którzy poświęcają życie dla naszej przyszłej niezależności, i pomagamy im na tyle, na ile potrafimy. Czujemy wdzięczność dla każdego, kto pomaga.

Uczniowie z Ukrainy biorą udział w wielu krajowych i międzynarodowych wydarzeniach, konkursach i olimpiadach, w których osiągają wspaniałe wyniki i zdobywają uznanie na całym świecie. Jednocześnie uczymy się przetrwać fizycznie, intelektualnie i emocjonalnie w najtrudniejszych warunkach życia, kształtując nasze życiowe doświadczenia w samym centrum Europy.

Tatiana Powalajewa od niemal 26 lat uczy języka angielskiego w charkowskim Liceum 99 w Ukrainie. Wzięła udział w tegorocznej edycji wydarzenia „Twoja Europa – twoje zdanie!”, gdzie towarzyszyła swoim uczniom.

Zespół redakcyjny

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Laura Lui (ll)

Współautorzy tego wydania

Chrysanthi Kokkini (ck)
Claudia-Paige Watson Brown (cpwb)
Daniela Vincenti (dv)
Dimitra Panagiotou (dm)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Giorgia Battiato (gb)
Jasmin Kloetzing (jk)
Joanna Harnett (jh)
Katerina Serifi (ks)
Laura Lui (ll)
Leonard Mallett (lm)
Marco Pezzani (mp)
Margarita Gavanias (mg)
Margarida Reis (mr)
Millie Tsoumani (mt)
Pablo Ribera Paya (prp)
Samantha Falciatori (sf)
Parminder Shah (sp)
Thomas Kersten (tk)
Veronika Kadlecová (vk)

Koordinacja

Agata Berdys (ab)
Giorgia Battiato (gb)

Adres

European Economic and Social Committee
Jacques Delors Building,
99 Rue Belliard,
B-1040 Brussels, Belgium
Tel. (+32 2) 546.94.76
Email: eescinfo@eesc.europa.eu

EESC info is published nine times a year during EESC plenary sessions. EESC info is available in 24 languages
EESC info is not an official record of the EESC's proceedings; for this, please refer to the Official Journal of the European Union or to the Committee's other publications.
Reproduction permitted if EESC info is mentioned as the source and a link is sent to the editor.